

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМ.В.Г.КОРОЛЕНКА

ЧЕРНІГІВСЬКІ ШЛЯХИ ТАРАСА

**(РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК)**

ЧЕРНІГІВ – 2014

ББК 83.3(4Укр)

Ч 49

Чернігівські шляхи Тараса: реком. бібліогр. покажч. /укладач Л.В.Студьонова; ред. І.Я.Каганова, відп. за вип. І.М.Аліференко. – Чернігів, 2014. – 84 с. – Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка.

Рекомендаційний бібліографічний покажчик «ЧЕРНІГІВСЬКІ ШЛЯХИ ТАРАСА» складено до 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря. До посібника вміщено книги, статті зі збірників, журналів та газет, які побачили світ протягом 1991-2013 рр.

Посібник супроводжується допоміжним довідковим апаратом, що складається з алфавітного покажчика авторів, назв книг і статей, іменного та географічного покажчиків, списку скорочень назв періодичних видань.

Рекомендаційний бібліографічний покажчик «Чернігівські шляхи Тараса» розрахований на вчителів української літератури, студентів, літераторів, журналістів, бібліотечних і музейних працівників, краєзнавців і всіх, хто цікавиться життям і творчістю Тараса Григоровича Шевченка.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Чернігівської ОУНБ ім. В.Г.Короленка

Укладач Л.В. Студьонова

Редактор І.Я. Каганова

Відповідальна за випуск І.М. Аліференко

Верстка О.П. Попович

Дизайн обкладинки О.В. Дорохова

Ризограф ОУНБ ім. В.Г. Короленка

Тираж 70 прим.

© Чернігівська ОУНБ
ім. В.Г. Короленка,

2014

ПЕРЕДМОВА

Тарас Григорович Шевченко народився 9 березня 1814 року у с. Моринці Звенигородського повіту Київської губернії (нині Черкаської області) в родині селянина, що був кріпаком у поміщика, дійсного статського радника Василя Васильовича Енгельгардта. «Хата Шевченкових батьків, – писав перший біограф і засновник шевченкознавства Олександр Кониський, – як знати по останкам печища і ін., що я бачив р. 1892, була невеличка, звичайна хата убогого селянина, ступнів 7-8 вдовжину, да ступнів шести завширшки. Задля тієї сем'ї яка була у Григорія Шевченка, хата тісна; на той час, з якого Тарас пам'ятає себе, – в тій хаті, oprіч батьків його жили старші за його сестра Катерина, брат Микита та молодший брат Йосип і сестри Ірина та Марія». У 1823 році померла мати Тараса. Незабаром батько одружився із вдовою, яка мала трое дітей і була дуже сувора з пасинком. Хлопчика доглядала, поки не вийшла заміж, сестра Катерина, на вісім років старша за нього – дівчина добра і ніжна. У 1825 році помер Григорій Шевченко. З тієї пори вчителями Тараса були місцевий дяк та сусіди, що займались малярством. Саме у них малий Тарас навчився грамоті, ознайомився з елементарними правилами малювання.

У 1828 році помер Василь Васильович Енгельгардт. Він був чи не найбагатшою людиною імперії. Спадкоємці розділили між собою його величезні маєтності. Наймолодший син Павло Енгельгардт став володарем села Кирилівки, де тоді жила родина Шевченків, кількох сусідніх сіл і сімнадцяти тисяч кріпаків.

Одноповерховий будинок для сім'ї нового поміщика облаштували в селі Будище. Почали набирати прислугу. Серед інших селянських дітей взяли підлітка Тараса Шевченка, у якого помітили здібності до малювання. Так

юний Тарас Шевченко став дворовим. Дворові селяни були відірвані від землі і обслуговували панський дім і двір. Жив у людській – помешканні для дворових у панському домі. Можливо, годувався Тарас Шевченко за загальним столом у людській, або отримував щомісячний продовольчий пайок під вагу і невелику суму грошей «на башмаки». Такими тоді були закони щодо дворових людей. Російський письменник Сергій Аксаков писав, що сільські поміщики здебільшого близькі до своєї прислуги і звичаями, і освітою.

Восени 1829 року Павло Енгельгардт призначений третім ад'ютантом Віленського генерал-губернатора Олександра Римського-Корсакова. Взяв він з собою і Тараса Шевченка. У Вільно Енгельгардт віддав юнака у навчання до художника-портретиста Іоганна Лампі, домовився про уроки у професора Віленського університету Янаса Рустемаса.

У 1831 році Павло Енгельгардт отримав посаду ад'ютанта принца Олександра Вюртенбергського у Санкт-Петербурзі. І знову він із собою привіз юного Шевченка. Було найнято помешкання у будинку Щербакова на вулиці Моховій, 26 поблизу Літнього саду. З того часу «Північна Пальміра», як згодом називатиме Тарас Шевченко Петербург у російських повістях, відіграватиме в його житті неабияку роль. Тут він у 1832 році став учнем майстра декоративного розпису Василя Ширяєва. За навчання платив Павло Енгельгардт. Найбільших успіхів за роки навчання у майстерні В.Ширяєва Т.Шевченко досяг все ж таки у жанрі акварельного розпису. Вперше у житті Тарас отримав гонорари за написані ним портрети друзів пана Енгельгардта. Іноді господар нагороджував юнака срібним рублем. У 1833 році Тарас створив акварельний портрет Павла Енгельгардта, який нині зберігається у Національному музеї Тараса Шевченка.

4 жовтня 1835 року Тарас Шевченко демонстрував свої роботи на засіданні Товариства заохочення художників. Поважне Товариство визнало малюнки «стороннього учня Шевченка» такими, що заслуговують на похвалу і тому треба мати його на увазі на майбутній час. Учасником того засідання був граф Федір Толстой, з яким саме тоді і познайомився художник-початківець. Згодом граф взяв участь у визволенні Шевченка з кріпацтва. У Петербурзі Т.Г.Шевченко познайомився із земляками-художниками Іваном Сошенком, Аполлоном Мокрицьким, поетом Євгеном Гребінкою.

У 1837 році доля звела Шевченка з відомими художниками Карлом Брюлловим, Олексієм Венеціановим, поетом Василем Жуковським, вченим-славістом Віктором Григоровичем. Всі ці добрі знайомі Тараса Шевченка почали обдумувати план визволення його із кріпацтва.

У другій половині квітня 1838 року відбулася лотерея, в якій було виставлено на продаж портрет Василя Жуковського роботи Карла Брюллова. За нього дали 2500 рублів. Гроші за портрет призначалися на викуп Шевченка з кріпацтва. 20 травня 1838 року Тарас Григорович Шевченко отримав відпустку, яку підписали Павло Енгельгардт, Василь Жуковський, Карл Брюллов, граф Михайло Вієльгорський, відповідальні особи його імператорської величності цивільної палати з відповідною печаткою.

З того часу Т.Г.Шевченко веде вільне життя і навчання. Він винаймає квартиру, спілкується з талановитими художниками і поетами, починає писати вірші, відвідує рисувальні класи Академії мистецтв, за малюнок з натури нагороджується срібною медаллю, у числі улюблених учнів супроводжує Карла Брюллова на традиційне царське свято у Петергофі, куди діставалися пароплавом. Відвідує Тарас

Шевченко і літературно-музичні вечори у Михайла Глінки, на яких часто бували Віссаріон Белінський, Іван Крилов, Карл Брюллов та інші.

У Шевченка з'явилися власні гроші. Це дало йому можливість вислати рідним 50 рублів. Все склалося найкращим чином. У 1840 році прийшов цензурний дозвіл на видання «Кобзаря». У травні цього ж року книга вже продавалася у книжкових крамницях В.П.Полякова. Рецензії на книгу, як позитивні, так і негативні, публікуються у багатьох часописах. Але Шевченко продовжує писати вірші, навчатись в Академії і малювати. В Україні його «Кобзаря» прийняли із захопленням.

У січні 1843 року Тарас Григорович надіслав листа Григорію Степановичу Тарновському, в якому висловив свій намір приїхати в Україну та обов'язково відвідати Качанівку і привезти свою картину «Катерина», начерк якої зроблено на листі.

Намір вдалося здійснити у травні 1843 року. Шевченко проїхав через Чернігів у Качанівку, маєток поміщика Григорія Тарновського, куди він прибув 13 травня. А за десять днів Тараса Григоровича радо зустрічали у Віктора Забіли на хуторі Кукуріківщина під Борзною.

Вдруге Тарас Григорович перебував у Чернігові у лютому-березні 1846 року. Він мав завдання Археографічної комісії описати історичні та архітектурні пам'ятки Чернігівщини. В «Археологічних нотатках» він докладно описав Дитинець, Чорну Могилу, Спаський, Борисоглібський та Успенський собори, Троїцько-Іллінський монастир, П'ятницьку церкву, колишній будинок Павла Полуботка. У Чернігові Тарас Шевченко намалював портрет свого супутника, приятеля, письменника Олександра Степановича Афанасьєва-Чужбинського і записав до його альбому вірш «Не женися на багатій». Разом вони побували

на балу в дворянському зібранні. Проживали приятелі у славнозвісному готелі «Царград».

Шевченко часто їздив у Седнів до Лизогубів, з якими познайомився у Чернігові. Тут Тарас Григорович зробив малюнки «В Седневі», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил», намалював портрети Іллі Лизогуба та Андрія Лизогуба. Навесні 1847 року Шевченко знову приїхав до Седнева, де написав поему «Відьма», передмову до другого видання «Кобзаря», переписав до окремого зошита збірку поезій «Три літа». У місцевому парку Т.Г.Шевченко любив відпочивати під липою, яка до нашого часу не збереглася, але дала молодий життєдайний паросток.

У лютому 1846 року за дорученням Київської тимчасової комісії для розгляду давніх актів Тарас Григорович відвідав Ніжин разом із Олександром Афанасьєвим-Чужбинським. Зупинялися в готелі «Не минай». Оглянули архітектурні пам'ятки міста. Згадки про Ніжин є у повістях Т.Г.Шевченка «Княгиня», «Музикант», «Капитанша», «Близнеці».

Тричі Тарас Григорович Шевченко побував у Прилуках. Перший його приїзд до міста відбувся 1845 року, коли він за завданням Археографічної комісії робив замальовки історичних й архітектурних пам'яток Полтавської губернії, до складу якої тоді входили Прилуки. Тарас Григорович побував у Густині, де аквареллю виконав три малюнки: «У Густині. Церква Петра і Павла», «Брама в Густині. Церква Св. Миколи», «У Густині. Трапезна церква».

У лютому 1846 року Т.Г.Шевченко разом із О.С.Афанасьєвим-Чужбинським опинився у Прилуках проїздом із Лубен до Ніжина. За спогадами Олександра Степановича, в той час, коли їм на станції перепрягали коней, на сусідній вулиці загорілася хата бідної єврейської сім'ї, Шевченко допомагав гасити пожежу й рятувати майно, кажучи, що в біді й горі усі люди – брати. Востаннє Тарас

Григорович відвідав Прилуки у 1859 році. Про це свідчить його лист до брата Варфоломія Шевченка, датований 20 серпня. Згадки про Прилуки є у повістях «Музыкант» і «Наймичка».

У січні 1847 року Тарас Григорович приїхав у Борзну до свого приятеля, поета Віктора Забіли. Це стало приводом для вечірки, на яку був запрошений Пантелеймон Куліш, наречений Олександри Михайлівни Білозерської – майбутньої письменниці Ганни Барвінок. Мешкала вона на хуторі Мотронівка Борзнянського повіту. На тому вечорі у Забіли Пантелеймон Олександрович попросив Тараса Григоровича Шевченка бути у нього боярином при вінчанні і повіз його до маєтку нареченої. 24 січня 1847 року молоді повінчалися у церкві села Оленівка. Ніхто з присутніх на тому весіллі і не здогадувався, що незабаром Тарас Шевченко буде заарештований у справі Кирило-Мефодіївського товариства і, що зустрінуться вони аж за десять років у Петербурзі, після повернення Тараса Григоровича із заслання.

Шевченка радо приймали у Городні, у Линовицькій садибі Якова де Бальмена на Прилуччині, у с. Бігач Менського району, де володарювали поміщики Кейкуатови. На замовлення князя М. І. Кейкуатова він намалював портрет трьох його дітей і дружини Катерини Федорівни. Згадка про Бігач є в листі Шевченка до Андрія Лизогуба від 16 липня 1852 року. Кілька разів Тарас Григорович проїздом був у Козельці. Взагалі ж на Чернігівщині понад 30 населених пунктів, у яких побував Т.Г.Шевченко.

Восени 1860 року Поет тяжко захворів. Лікарі знайшли у нього органічний розлад печінки і серця, водянку. У січні-лютому 1861 року Шевченко майже не виходив з дому, але інтенсивно малював. 9 березня близькі друзі прийшли привітати Тараса Григоровича з днем народження. Того ж таки дня стан здоров'я Т.Г.Шевченка

різко погіршився. Збільшувався набряк легенів. Хворий впав у безнадійний стан. Вранці 10 березня 1861 року Тарас Григорович Шевченко помер.

Над домовиною в Академії мистецтв були проголошені промови українською, російською та польською мовами. Поховали Кобзаря на Смоленському кладовищі у Петербурзі. Українська громада, повернувшись додому, чітко усвідомила, що необхідно перевезти прах Великого Кобзаря в Україну. Адже у своєму «Заповіті» Тарас Григорович Шевченко просив поховати його «серед степу широкого, на Україні милій», десь на дніпрянських кручах. Місцем поховання було обрано Чернечу гору поблизу Канева. Клопотання українців задовольнили.

10 травня (за новим стилем) 1861 року труну з тілом Шевченка поїздом повезли до Москви. Звідти кіньми – в Україну, через Чернігівщину. Скорботний шлях пролягав через Атюшу – Батурин – Доч – Шаповалівку – Борзну – Оленівку – Комарівку – Ніжин – Володькову Дівичю – Носівку – Козари – Козелець – Сираї – Київ. На всьому шляху траурний кортеж зустрічали і проводжали тисячі людей.

Домовину Кобзаря супроводжував Віктор Забіла, відомий український поет і поштовий чиновник з Борзни, прототип Віктора Олександровича з повісті Шевченка «Капітанша». Брат письменниці Ганни Барвінок Микола Білозерський згадував: «Коли в травні 1861 року в Борзні готувались до урочистої зустрічі тіла Шевченка, В.М.Забіла особливо метушився; на вулиці до нього підійшов старий учитель повітового училища С-кий і звернувся до Забіли з такими розпитуваннями: «Дак кого се везимуть у свинцьовому гробі?» – «Шевченка», – відповів Забіла. «Хто він такий?» – «Коваль». – «Дак за що везимуть так далеко?» – «За те, що добре кував». Учитель і рот роззявив від

здивування: «А-а!..». У Борзні на ніч труну було поставлено на цвинтарі Різдяної церкви. У с. Оленівці Борзнянського повіту, була панахида, яку відправляли два священники обох оленівських церков; за труною дівчина несла «канун». Труну супроводжували художник Г.М.Честахівський та О.М.Лазаревський. Перший замальовував у свій альбом картини проводів тіла Шевченка, сцену на цвинтарі оленівської церкви, несення за труною «кануну» та ін. Труну проводжали далеко за село. В одному лісовому хуторку був обід для народу; серед присутніх на обіді були люди з колишньої кімнатної прислуги Білозерських, які добре пам'ятали Шевченка, коли він у 1847 році гостював на х. Мотронівка».

Стародавній Ніжин урочисто зустрічав домовину Кобзаря. Біля застави на Московській вулиці зібралася інтелігенція, ремісники з розгорнутими корогвами та цеховими знаками, студенти ліцею, гімназисти. Колісницю з домовиною привезли до Спасо-Преображенської церкви, де поета відспівали. У 1991 році тут встановили меморіальний знак, а в парку імені Шевченка споруджено пам'ятник (скульптор – народний художник України Олександр Скобликов).

Так крок за кроком траурна процесія наближалась до місця призначення. 20 травня 1861 року траурну процесію зустрічали у Києві на шосейному мосту. Микола Білозерський згадував: «...коней випрягли, і домовину повезла публіка. У цей час через міст їхав чернігівський архієрей, відомий письменник Філарет Гумілевський; вийшовши з екіпажа, він благословив прах Шевченка». У Києві труну поставили у Різдяній церкві на Подолі. На неї було покладено дуже багато вінків. З Києва до Канева труну везли на пароплаві. 22 травня 1861 року на Чернечій горі відбулося урочисте поховання Поета. Насипали високу могилу.

За спогадами Миколи Білозерського, могилу над домовиною Т.Г.Шевченка насипали за кілька днів. Працювало 17 чоловік, у тому числі поет Віктор Забіла. Їх сфотографували. Віктор Забіла поминав Кобзаря настойкою, порошок для якої дав йому Шевченко в 1840-х роках.

Протягом багатьох років Тарас Григорович Шевченко підтримував дружні стосунки з відомими людьми Чернігівщини. Малював портрети цих людей, присвячував їм свої вірші, приїздив на їх запрошення. Він залишив нам у спадок прекрасні портрети чернігівок, серед яких і Ликера Полусмак – дівчина-кріпачка, народжена у с. Липів Ріг Ніжинського району, з якою він намагався створити сім'ю... Та не судилося.

У віршах Т.Шевченка, російських повістях відтворені образи чернігівців та місця перебування Поета на Чернігівщині.

Іменем Кобзаря названі населені пункти Чернігівської області, вулиці і площі, учбові заклади, театр у Чернігові, споруджені і пам'ятники Поетові.

Найталановитіші прозаїки, поети, літературознавці, художники, спадкоємці Кобзарєвої ідеї, життям та діяльністю пов'язані з Чернігівщиною, удостоєні звання лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Рекомендаційний бібліографічний покажчик «ЧЕРНІГІВСЬКІ ШЛЯХИ ТАРАСА» складено до 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря. До посібника вміщено книги, статті зі збірників, журналів та газет, які побачили світ протягом 1991-2013 рр.

Джерела систематизовані за такими розділами:

1. І стежечки, де він ходив.
2. Дружні стосунки Т.Г.Шевченка з визначними діячами Чернігівщини.

3. Чернігівщина у творчості Кобзаря.
4. Чернігівки в житті і творчості Т.Г.Шевченка.
5. Увічнення пам'яті Т.Г.Шевченка на Чернігівщині.
6. Пам'ятники Кобзареві.
7. Чернігівці – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка.

У середині розділів розташування джерел здійснено за алфавітом прізвищ авторів, назв книг і статей. У розділах «Чернігівки в житті і творчості Т.Г.Шевченка» та «Чернігівці – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка», матеріал розміщено за алфавітом персоналій. Бібліографічний опис супроводжується анотаціями.

Відбір матеріалу завершено 25 грудня 2013 року. Посібник не претендує на вичерпність. Бібліографічний опис здійснено відповідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

Посібник супроводжується допоміжним довідковим апаратом, що складається з алфавітного покажчика авторів, назв книг і статей, іменного та географічного покажчиків та списку скорочень назв періодичних видань.

Рекомендаційний бібліографічний покажчик «Чернігівські шляхи Тараса» розрахований на вчителів української літератури, студентів, літераторів, журналістів, бібліотечних і музейних працівників, краєзнавців і всіх, хто цікавиться життям і творчістю Тараса Григоровича Шевченка.

І СТЕЖЕЧКИ, ДЕ ВІН ХОДИВ

1. А.С. Кобзар у Ніжині [Текст] /А.С. //Літ. Україна (Київ). – 1991. – 3 жовт. – С. 3.

2. АСТАФ'ЄВ О., Неділько Г. Тут прощалися з Шевченком [Текст] /Олександр Астаф'єв, Григорій Неділько //Літ. Україна. – 1992. – 5 берез.

Панахида у Ніжинському Спасо-Преображенському соборі.

3. БІЛОЗЕРСЬКА-КУЛІШ О. На розсвітанні життя [Текст] /Олександра Білозерська-Куліш; передм. П.Куценка «На благо рідного народу» //Деснян. правда (Чернігів). – 1991. – 10 січ.

Спогади Ганни Барвінок про перебування Т.Г.Шевченка на хуторі Мотронівка Борзнянського пов. (тепер у складі с. Оленівка Борзнянського р-ну).

4. БУКЕТ Є. Дорогою з Лубен до Ніжина [Текст] /Є.Букет //Слово Просвіти (Київ). – 2008. – 31 лип. – 6 серп. – С. 11.

Перебування Поета у Прилуках.

5. ВОРОБЕЙ Р. Судьба столкнула нас в «Царьграді»... [Текст] /Раиса Воробей //Чернигов. полдень. – 1997. – 6 марта. – С. 5.

Т.Г.Шевченко в Чернігові.

6. ГАЙДАЙ Г. Шевченко у Прилуках [Текст]: істор. щоденник /Георгій Гайдай //Град Прилуки. – 2003. – 18 черв. – С. 4.

7. ГЕРАСЬКО М. [Т.] Шевченко і Чернігівщина [Текст] /Марина Герасько //Слово «Гетьманської столиці» (Батурин). – 2009. – №2 (берез. – квіт.). – С. 5.

8. ГЛУЩЕНКО В. Прах Шевченка: відспівували в Козельці, ночував у Гарбузині [Текст] /В.Глущенко //Новини Придесення (Козелець). – 2009. – 16 трав. – С. 5.

9. ІВАХНЕНКО Н. Прилуки. Червень 1845 р. [Текст] /Н.Івахненко //Правда Прилуччини. – 1995. – 29 лип. – С. 4.

Перебування Т.Г.Шевченка в Прилуках.

9а. КАЧАНІВКА. Альбом автографів [Текст] /Чернігів. історич. музей ім. В.В.Тарновського; [авт.-упоряд. С.Половнікова]. – К.: Темпора, 2010. – 326 с.: іл. – Укр., рос., англ. мовами.

В альбомі родини Тарновських – власників маєтку Качанівка на Ічнянщині, зібрано автографи гостей, у тому числі видатних людей того часу, серед яких був і Т.Г.Шевченко.

10. КОНИСЬКИЙ О.Я. Тарас Шевченко-Грушівський [Текст]: хроніка його життя /Олександр Кониський; упоряд., підгот., тексти, передм., приміт., покажч. В.Л.Смілянська. – К.: Дніпро, 1991. – 702 с.

О.Я.Кониський (1836-1900) – відомий укр. письменник, історик, публіцист, перший біограф Шевченка, уродженець с. Переходівка Ніжинського р-ну. Книга містить багатий фактичний матеріал про перебування Т.Г.Шевченка на Чернігівщині.

11. ЛУКАШ О. Спершу Преображенська, а потім – Шевченка [Текст] /Ольга Лукаш //Град Прилуки. – 2010. – 10 берез. – С. 22.

Історія вулиці у Прилуках, де бував Т.Шевченко.

12. ЛУК'ЯНЕНКО С. Філософи твердять, що історія повторюється. Було б дуже добре! [Текст] /С.Лук'яненко //Наше життя (Бобровиця). – 2003. – 17 квіт.

Масток панів Катериничів у Бобровиці, де 1846 р. побував Т.Г.Шевченко.

13. МАЛИШ О. та ін. Тарас Шевченко і Ніжин, або чому поета приваблював мій рідний край [Текст] /О.Малиш, Н.Рудик, М.Рудик //Вісті (Ніжин). – 2004. – 12 берез. – С. 4.

14. МАРТИНОВ-КРАСИЦЬКИЙ В. Останній шлях Тараса [Текст]: нотатки праправнука Кобзаря /В.Мартинів-Красицький //Молодь України (Київ). – 1992. – 6 берез.

15. МАТВЄЄВ А. Тарновські в доли Шевченка [Текст] /А.Матвєєв //Дивослово (Київ). – 1994. – №3. – С. 51-53.

Перебування Кобзаря у Качанівці на Ічнянщині.

16. МІДЕН Е. Приїхав у Седнів Шевченко до друзів... [Текст] /Ервін Міден; інтерв'ю С.Павленка //Голос України. – 2013. – 17 трав. – С. 8-9.

17. МОСКАЛЕЦЬ О. Шевченко, Штернберг чи... [Текст] /О.Москалець //Родослав (Івано-Франківськ). – 1991. – №8 (квіт.). – С. 7.

До історії перебування Т.Г.Шевченка в Качанівці
1843 та 1845 рр.

18. ОНИЩЕНКО Н. Ніжинські друзі Тараса Шевченка [Текст] /Надія Онищенко //Ніжинська старовина. – 2005. – вип. 1. – С. 152-155.

19. ОНИЩЕНКО Н. Ніжинські друзі Тараса Шевченка [Текст] /Надія Онищенко //Уряд. кур'єр (Київ). – 2004. – 28 лют. – С.8; Слово Просвіти (Київ). – 2004. – Число 7 (лют.). – С. 14.

20. ОРЕЛ Л. Шевченківські місця в Україні [Текст] /Л.Орел //Краєзнавчий та шкільний туризм (Київ). – 1997. – №16. – С. 4-5.

На прикладі Чернігівщини.

21. ПЕНСЬКИЙ А. Шляхи Тараса нашою землею [Козелецькою] [Текст] /Анатолій Пенський //Новини Придесення (Козелець). – 2004. – 6 берез. – С. 2; Пульс недели (Чернігів). – 2004. – 19 марта. – С. 5.

22. ПОЛОТАЙ М.П. Перекази про перебування Т.Г.Шевченка на Чернігівщині [Текст] /Михайло Полотай //Отчий поріг (Київ). – 2012. – №3 (берез.). – С. 6.

Перебування Кобзаря у селах Стольне і Бірківка
Менського р-ну.

23. ПОХОВАННЯ Тараса Шевченка в малюнках Григорія Честахівського, які повернулися в Україну [Текст] //Новини з Академії (США). – 2007. – №31. – С. 18-19.

Шлях жалобного кортежу пролягав і через Чернігівщину. Док. з архіву Т.Г.Шевченка повернуто в Україну Українською Вільною Академією Наук (США).

24. РЕП'ЯХ С. Тарасові сліди [Текст]: (Т.Г.Шевченко на Чернігівщині). Марєво: (Т.Г.Шевченко і жінки): есе /Станіслав Реп'ях. – Чернігів: ред.-вид. від. обл. упр. по пресі, 1993. – 136 с.

25. РИЖЕНКО А. Діамант у кожусі [Текст] /Анатолій Риженко //В двух словах. – 2012. – 8 берез. – С. 3.

Історія прижиттєвих фотографічних портретів Т.Г.Шевченка, один з яких зберігається у Прилуцькому краєзн. музеї.

26. РИЖЕНКО А. «Живою душею в Україні витай» [Текст]: Прилуччина в житті і творчості Кобзаря /Анатолій Риженко //Слово Просвіти. – 2008. – 2-8 жовт. – С. 8-9.

27. РОТАЧ П. Глухів? Ні, це Борзна! [Текст]: уточнення до маршруту Т.Г.Шевченка 1845 року /Петро Ротач //Березіль (Харків). – 1992. – №3-4. – С. 168-170.

28. САМОХІНА Н. Чернігівські дороги Кобзаря [Текст] /Наталія Самохіна //Скарбниця української культури: зб. наук. пр. – Чернігів, 2010. – вип. 12. – С. 208-222.

29. САПОН В. Автограф, залишений у Бігачі [Текст]: [новий документ, що доповнює деталі відвідин Т.Г.Шевченком у березні 1847 р. маєтку поміщиків Кейкуатових у с. Бігач Менського р-ну] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2007. – 22 трав.

30. САПОН В. Була повінь велика... [Текст]: Седнівська легенда //Деснян. правда. – 1998. – 10 берез.

Перебування Кобзаря у Седневі Чернігівського р-ну.

31. САПОН В. Починаючи з Тарасових малюнків... [Текст]: [Т. Шевченко і Седнів] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2008. – 27 трав. – С. 5.

32. САПОН В. П'ять днів у Ніжині [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. – 8 берез. – С. 4.

Перебування Т.Г.Шевченка у Ніжині за спогадами О.С.Афанасьєва-Чужбинського.

33. САПОН В. Седнівські весни Кобзаря [Текст]: до 190-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2004. – 6 берез.

34. САПОН В. Тарасова масляна [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2011. – 5 берез.

Перебування Т.Г.Шевченка у Чернігові в лютому 1846 р.

35. СЕРГІЄНКО Г.Я. Діяльність Т.Г.Шевченка у Київській археографічній комісії (1845-1847 рр.) [Текст] /Г.Сергієнко //Укр. істор. журн. – 1991. – №3. – С. 43-54.

У цей період Поет побував у Чернігові, у Густинському монастирі під Прилуками, в інших місцях Чернігівщини з метою вивчення історичних пам'яток краю.

36. СМІРНОВА Р. Шевченко рисовал домочадцев Гоголя? [Текст] /Р.Смирнова //Зеркало недели (Київ). – 2003. – №9 (март). – С.19.

Візит Кобзаря до Г.С.Тарновського (Качанівка) і до Г.П.Галагана (Сокиринці) у 1843 р. під час поїздки до Кирилівки – села, де він виріс.

37. СОЛОВЕЙ О. Останні дні, остання дорога [Текст] /О.Соловей //Укр. мова та літ. (Київ). – 2001. – 18 (трав.). – С. 1-3.

Перепоховання Поета. Жалобний шлях через Чернігівщину.

38. СТУДЬОНОВА Л. Як Чернігівщина проводжала в останню путь Великого Кобзаря [Текст]: 22 травня – День перепоховання Т.Г.Шевченка /Людмила Студьонова //Гарт (Чернігів). – 2005. – 19 трав. – С. 2.

39. СЮНДЮКОВ І. «Тоді я поїду в Седнів...» [Текст]: старовинне містечко на Чернігівщині в житті Т.Шевченка /Ігор Сюдюков //День (Київ). – 2005. – 25 листоп. – С. 8.

40. ТАКИЙ В. Т.Г.Шевченко і П.І.Прокопович [Текст]: [зустріч Кобзаря з уславленим бджолярем поблизу Батурина] /В.Такий //Пасіка (Київ). – 2005. – №8. – С. 21.

41. УТЕВСКАЯ П., Горбачев Д. «Он мог бы понять самого Пикассо...» [Текст] /П.Утевская, Д.Горбачев //Зеркало недели. – 1997. – 26 июля. – С. 15.

Т.Шевченко-художник у Качанівці.

42. ХОМЕНКО О. Шевченківські місця нашого [Козелецького] краю [Текст] /О.Хоменко //Ленінський шлях (Козелець). – 1992. – 20 трав.

43. ЧАЙКОВСЬКИЙ Б. Тарас Шевченко [Текст]: роман-есе /Борис Чайковський //Вітчизна (Київ). – 1992. – №7-8. – С. 12-109.

С. 12-30: Кобзар на Чернігівщині.

44. ЧЕРНІГІВСЬКИМИ шляхами Тараса [Текст] //Чернігів. відом. – 2013. – 13 берез. – С. 18.

Чернігів. історич. музей ім. В.В.Тарновського: презентація путівника «Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина».

45. ЧЕРНІГІВЩИНА в житті та творчості Т.Г.Шевченка [Текст]: [буклет] /упр. культури Чернігів. обл. держ. адмін.; Чернігів. істор. музей ім. В.В.Тарновського. – Чернігів: Десна, 1992. – [9 с.].

46. ШЛЯХАМИ Тараса Шевченка. Чернігівщина [Текст]: [путівник] /[редкол., авт. тексту: С.Л. Ласевський та ін.]. – К.: Богдана, 2012. – 273, [2] с.: іл.

47. ШОСТАК В. Тарас Григорович Шевченко на Бахмаччині [Текст] /В.Шостак //Голос Присеймів'я (Бахмач). – 2003. – 15 берез.

48. ЩЕРБИНА К. Шевченко і Борзнянщина [Текст] /К.Щербина //Вісті Борзнянщини (Борзна). – 1992. – 27 трав.

ДРУЖНІ СТОСУНКИ Т.Г.ШЕВЧЕНКА З ВИЗНАЧНИМИ ДІЯЧАМИ ЧЕРНІГІВЩИНИ

49. БЛОКРИЛ В. Позналились у Петербурзі [Текст]: до 185-річчя з дня народження А.М.Мокрицького /В.Блокрил //Ніжин. вісн. – 1995. – 12 серп. – С. 2.

А.М.Мокрицький (1810-1870) – укр. і рос. живописець та педагог. Закінчив Ніжинську гімназію вищих наук. Брав активну участь в організації викупу Шевченка з кріпацтва.

50. БЛОКРИЛ В. Тарасів побратим [Текст]: до 105-ї річниці з дня смерті Г.М.Честахівського /В.Блокрил //Ніжин. вісн. – 1998. – 4 листоп.

Г.М.Честахівський (1820-1893) – художник-маляр, приятель Т.Г.Шевченка. Супроводжував труну з тілом Кобзаря через Чернігівщину до Канева. Останні десять років свого життя майже не покидав Качанівку, де йому дав притулок В.Тарновський. Похований у качанівському парку.

51. БОРЩ М. Великий приятель Шевченка [Текст] /М.Борщ //Ніжин. вісн. – 2009. – 7 берез. – С. 2.

О.Ф.Сенчило-Стефановський (1808-1861) – уродженець Ніжина, вчитель малювання, один з поширювачів у Києві серії офортів Т.Г.Шевченка «Живописна Україна».

52. ГАЙДАЙ Г. Данчич [Текст]: Т.Г.Шевченко і Прилуччина /Георгій Гайдай //Скарбниця (Прилуки). – 1992. – №1 (черв.). – С. 1-2.

М.І.Данчич – знайомий Кобзаря, який працював у Прилуцькому земському суді.

53. ДУДКО В. Хто підготував першу публікацію щоденника Тараса Шевченка? [Текст] /Віктор Дудко //Сіверян. літопис (Чернігів). – 2010. – №2-3. – С. 174-184.

Автор доводить, що це зробив не Л. Жемчужников (як завжди вважалося), а В. Білозерський – редактор журналу «Основа», брат Ганни Барвінок.

54. КУЧЕРУК О. «...Тараса Григоровича я бачив останній раз у п. Сошенка...» [Текст] /О.Кучерук //Хроніка-2000. – К., 1997. – вип. 17-18. – С. 146-151.

Ст. про К.Болсуновського (1838-1924) – історика, нумізмата, музейника, який вперше розповів про дружбу Т.Г.Шевченка та художника І.М.Сошенка (1807-1876) – вчителя малювання Ніжинської гімназії.

55. МЕЛЬНИЧЕНКО В.Ю. «На славу нашої преславної України» [Текст]: Тарас Шевченко і Осип Бодяньський /Володимир Мельниченко. – М.: ОЛМА Медиа Групп, 2008. – 555 с.: іл.

О.М.Бодяньський (1808-1877) – укр. і рос. філолог-славист, фольклорист, видавець, письменник, член-кореспондент Петербурзької АН, уродженець Варви.

56. МИНКА В. «І його професія, його хліб насущний» [Текст] /В.Минка //Град Прилуки. – 2009. – 18 берез. – С. 2.

Дружні стосунки Т.Г.Шевченка з А.І.Лагодою (1816-1870) – петербурзьким урядовцем, володарем маєтку у с. Голубівці на Прилуччині.

57. НЕДІЛЬКО Г. Шевченко і письменники-ніжинці [Текст] /Григорій Неділько //Під прапором Леніна (Ніжин). – 1991. – 27 лют.

58. ОНИЩЕНКО Н. Тарас Шевченко і ніжинські греки [Текст] /Надія Онищенко //Деснян. правда-вільна (Чернігів). – 2010. – 11 берез. – С.10.

59. ПЕРЕХРЕСТЯ долі [Текст]: життєві шляхи родини рос. поета графа Олексія Толстого та укр. поета Тараса Шевченка //Деснян. правда. – 2013. – 12 верес. – С. 6.

«Толстовские чтения» у Семенівській центральній районній бібліотеці, присвячені постаті класика рос. літератури О.К.Толстого, який життям і діяльністю пов'язаний з с.Погорільці Семенівського р-ну. Одна з тем читань – стосунки О.К.Толстого і Т.Г.Шевченка.

60. ПЕТРЕНКО Г. Три епізоди з життя Шевченка [Текст] /Григорій Петренко //Трудова слава (Ічня). – 2001. – 19 трав. – С. 5.

Стосунки Кобзаря з качанівськими поміщиками Тарновськими.

61. ПРИГОРОВСЬКИЙ В. Тарасів побратим [Текст] /Віталій Пригоровський //Деснян. правда. – 1996. – 20 лип.

Т.Г.Шевченко та І.М.Сошенко. Життя у Петербурзі. Зустрічі у Ніжині 1846 р.

62. ПРОВОЗІН П. «Бачив уві сні Новгород-Сіверський...» [Текст]: до 186-річчя з дня народження Тараса Шевченка /Павло Провозін //Рад. Полісся (Новгород-Сіверський). – 2000. – 11 берез.

63. ПРОВОЗІН П. «Любив він пісні народні і переважно сумні...» [Текст] /Павло Провозін //Сіверський край (Новгород-Сіверський). – 2003. – 7 берез.

Зв'язки Т.Г.Шевченка з письменниками, громадськими діячами – випускниками Новгород-Сіверської гімназії.

64. ПРОВОЗІН П. Останній вечір у Києві [з 12 на 13 серп. 1859 р. Т.Г.Шевченко провів у колі сім'ї І.Д.Юскевича-Красковського (1807-1887) – колишнього викладача латини Новгород-Сіверської чоловічої гімназії] /Павло Провозін //Сіверський край. – 2009. – 7 берез. – С. 3.

65. РИЖЕНКО А. Тарас Шевченко і Яків де Бальмен [Текст] /Анатолій Риженко //Скарбниця. – 1994. – №3 (берез.). – С. 2-5.

Я.П. де Бальмен (10.08.1813-26.07.1845) – художник-аматор, письменник і військовий, володар маєтку у с. Линовиця Прилуцького р-ну. Т.Г.Шевченко бував у нього в гостях.

66. РОТАЧ П.П. Талалаївські етюди (листочки з дерева духу) [Текст]: літ.-краєзн. записи /Петро Ротач. – Полтава: Верстка, 2001. – 131 с. : іл.

С. 124-128: з Шевченком у серці.

Автор, уродженець хут. Калениківщина (нині у складі с.Слобідка Талалаївського р-ну), розповідає про роль Кобзаря у його духовному оновленні, про дружні стосунки поета з чернігівськими діячами.

67. РОТАЧ П.П. Полтавська Шевченкіана [Текст]: спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії: у 2-х кн. /Петро Ротач. –

Кн. 1. А-К. – Полтава: Дивосвіт, 2005. – 432 с.

Кн. 2. Л-Я. – Полтава: Дивосвіт, 2009. – 532 с.

У виданні, зокрема, містяться відомості про уродженців Чернігівщини, які зустрічалися із Т.Г.Шевченком, а також про митців, у творчості яких присутня Шевченківська тематика.

68. СЕМЕНЮК О. Шевченко і нащадки роду Розумовських [Текст] /О.Семенюк //Голос Присеймів'я. – 2005. – 20 лип.

Про нащадків гетьмана України К.Розумовського, які підтримували Кобзаря протягом всього його життя.

69. СИРОТЕНКО В. Забутий побратим Шевченка [Текст] /Володимир Сиротенко //Наука і суспільство. – 1998. – №11-12. – С. 50-58.

Дружні стосунки Т.Г.Шевченка з поетом В.М.Забілою, який жив у Борзні.

70. СТУДЬОНОВА Л. Ставлення Куліша до Шевченка [Текст] / Людмила Студьонова // Літ. Чернігів. – 2002. – №2. – С. 93-104.

71. ТАРАХАН-БЕРЕЗА З. Висока та могила... [Текст] / З.Тарахан-Береза // Деснян. правда. – 1992. – 11 лип.

Роль господаря Качанівки В.В.Тарновського у впорядкуванні могили Т.Г.Шевченка у Каневі.

72. ТАРНОВСЬКИЙ М. Український поет Тарас Григорович Шевченко і Григорій Степанович Тарновський [Текст] / М.Тарновський // Хроніка-2000. – К., 1997. – вип. 19-20. – С. 104-128.

Г.С.Тарновський (1788-1853) – укр. дворянин і меценат, спадкоємець садиби Качанівка на Ічнянщини, де бував Тарас Шевченко. У 1842 р. Шевченко подарував Тарновському одну з кращих своїх картин – «Катерину».

73. ХОМЕНКО І. Тарас Шевченко і Лизогуби [Текст] / І.Хоменко // Маяк (Корюківка). – 1999. – 13 берез.

Друзі Т.Г.Шевченка брати А.І.Лизогуб (1804-1864) та І.І.Лизогуб (1787-1867) – поміщики Седнева, нащадки козацької старшини. А.І.Лизогуб – художник-аматор. І.І.Лизогуб – полковник у відставці, композитор-аматор.

ЧЕРНІГІВЩИНА У ТВОРЧОСТІ КОБЗАРЯ

74. ГАМАЛІЙ Д. «Згадав він Оглав білохатий, рядок на вигоні тополь...» [Текст] / Д.Гамалій // Пам'ять століть (Київ). – 2004. – №2. – С. 42-48.

Містечко Гоголеве (у народі Оглав) колишнього Остерського пов. (нині с. Гоголів Броварського р-ну Київської обл.), яке займає помітне місце у повістях «Близнець», «Княгиня», поемах «Сотник», «Прогулка с удовольствием и не без морали».

75. ГОЛОВЧЕНКО Т. Поетика національно-історичної істини в поезії Тараса Шевченка [Текст] /Т.Головченко //Вітчизна. – 2003. – №3-4. – С. 132-136.

Чернігівщина у поетичній творчості Кобзаря.

76. ВОДОНЯК Н. Семен Палій в поемі Тараса Шевченка «Чернець» [Текст] /Н.Водоняк //Дивослово. – 2001. – №5. – С. 16-18.

С.Палій (1640-1710) – держ. і військовий діяч, полковник Фастівського і Білоцерківського полків Української козацької держави. Народився у Борзні. Був козаком Ніжин. полку.

77. КОВАЛІВ Ю. «Іржавець»: випадковість чи закономірність? [Текст] /Ю.Ковалів //Літ. Україна. – 2004. – 11 берез. – С. 6.

78. КУЗИК В. Про неї писав Великий Кобзар [Текст] /В.Кузик //Вітчизна. – 1999. – №1-2. – С. 146-149.

Йдеться про поему «Іржавець», сюжет якої пов'язаний не стільки з однойменною назвою села в Ічнянському р-ні, скільки з легендою про чудотворну ікону, що знаходилася у церкві в цьому селі.

79. КУЗИК В. Перекази про Іржавецьку чудотворну ікону Богоматері в поезії Т.Г.Шевченка [Текст] /В. Кузик // Нар. творчість та етнографія. – 1994. – №2-3. – С. 27-30.

80. ЛАЄВСЬКИЙ С. На малюнку «В Седневі» – автопортрет Кобзаря? [Текст] /Сергій Лаєвський //Уряд. кур'єр. – 2013. – № 127. – С. 15.

81. ЛЕМКО І. Над «Кобзарем» з калькулятором в руках [Текст] /І.Лемко //Політика і культура (Київ). – 2000. – №8. – С.45-46.

Підраховано, що населені пункти Чернігівщини згадуються у поезії Т.Г.Шевченка п'ять разів.

82. МАНОЙЛЕНКО В. Могутні зерна [Текст] /В.Манойленко //Наш край (Чернігів). – 1995. – 7 берез.

Перебування Т.Г.Шевченка у с. Мохнатин Чернігівського р-ну, де він виконав малюнок «Потир з церкви села Мохнатин».

83. МОСКАЛЕЦЬ О. Віднайдена сторінка творчості Кобзаря [Текст] /О.Москалець //День. – 2003. – 10 жовт. – С. 8.

Йдеться про портрет Л.Бойка, кріпосного музиканта Тарновських, який Т.Г.Шевченко, ймовірно, написав у Качанівці Ічнянського р-ну.

84. САПОН В. «Наш отаман Гамалія...» [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2013. – 7 берез. – С. 5.

Автор стверджує, що головним героєм поеми Т.Шевченка «Гамалія» є реальна особа – П.Я.Гамалія (29.01.1766-21.07.1817) – моряк, капітан-командор, педагог, перекладач, учений, почесний член Петербурзької академії наук, дійсний член Російської академії наук. Володів маєтком у с.Лисогори Ічнянського р-ну, де і прожив останні роки життя.

85. СВЕРСТЮК Є. Шевченкова «Княгиня» [Текст] /Євген Сверстюк //Літ. Україна. – 2013. – №11. – С. 1,4.

Дія повісті відбувається у Козельці і Лемешах Козелецького р-ну.

86. СТУДЬОНОВА Л. Ось де, люди, наша слава [Текст]: (бесіди про Чернігів. козацтво) /Людмила Студьонова. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2004. – 170 с.: іл.

С. 71-72: Про драматичну поему Т.Г.Шевченка «У Оглаві [«Сотник»]», дія якої відбувається у містечку Гоголеве Остерського пов. Чернігівської губ.

87. ФЕДУРУК О. З історії першої публікації поеми Тараса Шевченка «Великий льох» [Текст] /О.Федорук //Київ. старовина. – 1999. – №2. – С. 112-121.

Твір присвячений Батуринській трагедії 1708 року.

ЧЕРНІГІВКИ В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

88. БЛИНДАР Ю. Жінки Кобзаря [Текст] /Ю. Блиндар //Культура і життя (Київ). – 2002. – 6 берез.

89. КОВТУН Ю. Кохані жінки Шевченка [Текст]: Тарасові музи /Ю.Ковтун. – К.: Україна, 2004. – 206 с.: іл.

90. «Я ПОКОХАВ їх високою любов'ю»... [Текст]: сердечні пристрасті й розчарування Кобзаря /підгот. О.Гаврош //Україна молода (Київ). – 2001. – 8 берез.

* * *

91. ЛЕВАНДОВСЬКИЙ О. Великий Кобзар і Катериничі [Текст] /Олександр Левандовський //Вечірній Київ. – 2004. – 6 лип.; Отчий поріг. – 2004. – №3 (берез.). – С. 3.

П.А.Катеринич (1811-1876) – поміщик з с. Марківці Бобровицького р-ну, предводитель дворянства Козелецького пов., на запрошення якого відгукнувся Т.Г.Шевченко у 1846 р. і намалював акварельні портрети родини Катериничів, у тому числі портрет дружини господаря маєтку Т.П.Катеринич та її матері О.А.Афендик.

92. КАЛІБАБА Д. Т.Г.Шевченко в Бігачі [Менського району] /Дмитро Калібаба //Наше слово (Мена). – 2004. – 17 квіт. – С. 3.

93. ХОМЕНКО І. Поет Тарас Шевченко і князь Микола Кейкуатов [Текст] /І.Хоменко //Маяк. – 2000. – 11 берез.

Князь М.І.Кейкуатов, власник маєтків на Чернігівщині, поміщик села Бігач Менського р-ну, на запрошення якого Шевченко прибув у його маєток, аби написати портрет княгині Кейкуатової. Цей портрет є шедевром вітчизняного і одним з видатних творів європейського малярства першої половини XIX ст.

94. ШЕВЧЕНКО О. Як звали княгиню Кейкуатову? [Текст]: історія атрибутування одного портрету /О.Шевченко //Київ. – 2000. – №7-8. – С. 179-182.

Історія написання портрета поміщиці С.В.Кейкуатової (1813-1870).

95. КОРНІЙЧУК М. «І стежечка, де ти ходила, колючим терном поросла...» [Текст] /Марія Корнійчук // Образотворче мистецтво (Київ). – 2013. – № 1. – С. 12-13.

Нарис про М.С.Кржисевич (дівоче прізвище Задорожна; 1.01.1824-1905) – дружину ніжинського поліцмейстера, першу красуню Ніжина, племінницю Г.С.Тарновського, з якою Шевченко познайомився у Качанівці. У Петербурзі намалював її портрет. М.С.Кржисевич присвячений і вірш «І стежечка, де ти ходила...», написаний Поетом у Качанівці у 1859 р.

96. СПОМИНИ про Т.Шевченка п. Ликерії Яковлевої (Полусмаківни) /[запис К.Широцького, передрук А.Ткаченка] //Літ. Україна. – 2003. – 26 черв. – С. 3.

Передрук з «Літературно-наукового вісника» (1911. – кн.2. – С. 284-289).

97. НАУМОВА Н. Літо останнє. Остання любов [Текст] /Надія Наумова //Чумацький шлях (Київ). – 2011. – №1. – С. 20-25: фото.

98. ПРИГОРОВСЬКИЙ В. «Моя ти люба! Мій ти друже...»: (з нотаток про Тарасову наречену) [Текст] /Віталій Пригоровський //Літ. Україна. – 2005. – №3. – С. 77-89.

99. САПОН В. «Шкода того барвіночка...» [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2010. – 22 трав.

100. СТУДЬОНОВА Л. «Треба одружитись, хоча б на чортовій сестрі» [Текст] /Людмила Студьонова //Студьонова Л. Чернігівки в житті славетних. – Чернігів, 1996. – С. 8-13.

101. СТУДЬОНОВА Л. «Треба одружитись, хоча б на чортовій сестрі» [Текст] //Людмила Студьонова //Голос України. – 1997. – 25 січ. – С. 14; Гарт. – 2008. – 7 берез. – С. 20.

Нариси про Л.І.Полусмак (1841-4.02.1917) – уродженку с. Липів Ріг Ніжинського р-ну. Померла в канівській богадільні. Поет присвятив дівчині вірші, намалював її портрет.

102. ЧАМАТА Н. «Барвінок цвів і зеленів...» [Текст] /Н.Чамата //Слово і час (Київ). – 1996. – №3. – С. 30-31.

Літературний аналіз вірша Т.Г.Шевченка, присвяченого Л.Полусмаковій.

103. ЖУР П. Відхилена радість [Текст]: епізод із життя Кобзаря /Петро Жур //Дніпро (Київ). – 2002. – №3-4. – С. 99-103.

Історія дарчого напису на «Кобзарі» 1860 р., зробленого Т.Г.Шевченком для Г.О.Ракович – дружини П.В.Анненкова. Народилась у с. Радьківка поблизу Прилук. Її мати М.В.Тарновська – сестра В.В.Тарновського.

104. РЕПНИНА В. «Я вас слишком искренно люблю» [Текст]: повість, письма Тарасу Шевченко и Шарлю Эйнару /Варвара Репнина. – Х.: Прапор, 1991. – 204 с.: ил.

Княгиня В.М.Репніна (1808-1891) – благодійниця і письменниця, правнучка гетьмана України К.Г.Розумовського.

105. КРОПИВА П. «Він віршами перемагав усіх...» [Текст] /П.Кропива //Сільські вісті (Київ). – 1991. – 14 лип.

Про стосунки В.М.Репніної і Т.Г.Шевченка.

106. КРАВЧЕНКО К. Тарас Шевченко і Надія Тарновська [Текст] /Катерина Кравченко //Формоутворення культурно-побутового середовища палацо-паркових комплексів другої половини XVIII – початку XX століття:

матеріали міжнар. наук. конф.: 175-річчю від дня народження В.В.Тарновського-молодшого присвячується. 1-2 серпня 2012. – Чернігів, 2012. – С. 111-119.

Взаємовідносини Кобзаря з Н.В.Тарновською – племінницею Г.С.Тарновського, володаря Качанівського маєтку.

107. ЯЦЮК В. Шевченкова сепія «Старець на кладовищі» [Текст]: (історія створення та семантика символів) /В.Яцюк //Київ. старовина. – 1999. – №2. – С. 95-107.

Твір зареєстрований 1893 р. у каталозі Шевченкіани В.В.Тарновського. Сепію Шевченко подарував Н.В.Тарновській 8 жовтня 1859 р. У 1929 р. картина експонувалася на виставці творів Т.Г.Шевченка в Чернігові.

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

108. АНТОНЕНКО П. Дорога у безсмертя [Текст]: нотатки учасника акції «Просвіти» й Української народної партії «Останнім шляхом Кобзаря» /Петро Антоненко //Слово Просвіти. – 2011. – 19-25 трав. – С. 4.

Акція пройшла і по території Чернігівської області.

109. АНТОНЕНКО П. Останнім шляхом Кобзаря [Текст] /Петро Антоненко //Сіверщина. – 2011. – 19 трав. – С. 5.

Чернігів: історико-культурологічна акція, проведена УНП і т-вом «Просвіта», присвячена 150-й річниці перепоховання Т.Шевченка в Україні.

110. АСМАКОВСЬКИЙ Е. В Семенівці за підтримки [Чернігівського] земляцтва відкрито Шевченківський народний музей [Текст] /Едуард Асмаковський //Життя Семенівщини. – 2013. – 25 верес. – С. 3.

111. БЕРЕЗКІНА О. Свято Великого Кобзаря [Текст] /Олена Березкіна //Чернігів. відом. – 2012. – 21 берез. – С. 28.

Загальноміське літ.-мистецьке свято «І лине над землею Шевченкове святеє слово...», яке відбулося у центральній міській бібліотеці ім. М.М.Коцюбинського.

112. ВЕЧОРЕНКО П. «Вклонися Кобзарю» [Текст] /Петро Вечоренко //Деснян. правда. – 2005. – 24 трав.

Громадська і культурно-просвітницька акція по шануванню Т.Г.Шевченка у Чернігові біля пам'ятника Поетові.

113. ВЕЧОРЕНКО П. Жити за заповідями Кобзаря [Текст] /Петро Вечоренко //Деснян. правда. – 2004. – 10 берез.

Зустріч керівників області з представниками творчої інтелігенції, присвячена 190-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка.

114. ДАРЧЕНКО Н. Шевченківські дні [у Чернігові] [Текст] /Н.Дарченко //Визвольний шлях (Лондон). – 1999. – кн.5. – С. 554-555.

115. ДО ЛЮДЯНОСТІ й правди Кобзареві [Текст]: міжнар. Шевченківське свято – перше в незалежній Україні – відбулося на Чернігівській землі //Чернігів. відом. – 1992. – №22 (трав. – черв.). – С. 1,3.

116. ЄЛІСЄЄВА М. Вшановуючи традиції, крокують у майбутнє [Текст] /Марта Єлісєєва //Чернігів. відом. – 2013. – №16 (17 квіт.). – С.20.

Звітний концерт учнів та творчих колективів Чернігів. музичної школи імені С.В.Вільконського, присвячений 200-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка.

117. ЗЕЛЕНСЬКА О. Театральна Шевченкіана [на чернігівській сцені] [Текст] /Ольга Зеленська //Деснян. правда. – 2012. – 6 берез. – С. 4.

118. ІЗ СПОГАДІВ С.Васильченка про 100-літній ювілей Т.Г.Шевченка (1914 р.) [Текст] //Історія України: док., матеріали: посіб. /уклад., комент. В.Ю.Короля. – К., 2001. – С. 242-243.

С.В.Васильченко (8.01.1879-11.08.1932) – укр. письменник, педагог, сценарист і перекладач, уродженець Ічні.

119. КАРАНДА Я. Виставка до Шевченківських днів [у виставковій залі Чернігівської обласної організації Співки художників України] [Текст] /Ярослав Каранда // Деснян. правда. – 2013. – 14 берез. – С. 6.

120. КОВАЛЕНКО Л. Український рай на землі [Текст] /Леся Коваленко //Чернігів. відом. – 2013. – №11 (13 берез.). – С. 18.

Нац. архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»: виставка укр. народної картини «Кохайтеся, чорнобриві...» з фондів Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», присвячена 199-й річниці від дня народження Т.Г.Шевченка.

121. КОВАЛЕЦЬ Я. У глибину Кобзарєвого світу [Текст]: до 199-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка //Деснян. правда. – 2013. – 7 берез. – С. 5.

Чернігів. поет і журналіст – про своє відкриття життєпису і творчості великого поета.

122. ЛАГУТА І. Місячник Кобзарєвої книги [у бібліотеках Чернігівського р-ну] [Текст] /І.Лагута //Пульс недели. – 2004. – 19 марта. – С. 5.

123. ЛАЄВСЬКИЙ С. Шевченкіана в житті Тарновських [Текст] /Сергій Лаєвський //Гарт. – 2011. – 19 трав. – С.12.

124. ЛЕВОН О. «Шевченко – модуль вічності». «Не забути пом'янути...» [Текст] /Олена Левон //Чернігів. відом. – 2013. – №12 (20 берез.). – С. 22.

Під такими назвами відбулися заходи у школах Чернігова з нагоди 199-ї річниці від дня народження Т.Г.Шевченка.

125. МАЛІСОВА Е. Ми не забули тебе, Тарасе! [Текст] /Е.Малісова //Шлях перемоги (Київ). – 2004. – 26 трав. – С. 13.

Шевченкові вечори на Чернігівщині, присвячені 190-річчю від дня його народження.

126. МАРЧЕНКО О. На вічнім шляху до Тараса [Текст] /О.Марченко //Деснян. правда. – 2005. – 19 берез.

Наук.-практ. конф. «Сучасне прочитання творчості Т.Г.Шевченка: літературознавчі студії і шкільна практика» відбулась у Чернігові.

127. МИХАЙЛЕНКО В. З іменем великого Кобзаря [Текст] /В.Михайленко //Деснян. правда. – 1997. – 4 верес. – С. 1.

Відкриття нового приміщення середньої школи в Коропі, якій присвоєно ім'я Т.Г.Шевченка.

128. НАВКОЛО Кобзаря [Текст] //Деснян. правда. – 2011. – 12 берез.

Вшанування пам'яті Т.Г.Шевченка на Чернігівщині в зв'язку із 150-річчям з дня його смерті.

129. НАЗАРЕНКО В. Повернувшись на Чернечу гору... [Текст]: до 151-ї річниці перепоховання Тараса Шевченка /Віталій Назаренко //Деснян. правда. – 2012. – 24 трав. – С. 2.

Урочисті заходи в Чернігові з нагоди цієї дати.

130. НАУМЕНКО В. «Шевченківську весну» зустріли у вишиванках [Текст] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2013. – 7 берез. – С. 5.

Традиційне свято у Чернігів. держ. технологічному ун-ті, присвячене Т.Г.Шевченку.

131. НЕСТЕРЕНКО М. Уклін тобі, Тарасе! [Текст] /Марина Нестеренко //Деснян. правда. – 2013. – 14 берез. – С. 6.

Виступ лауреата Шевченківської премії, народного артиста України В.Нечепи у Чернігів. держ. технологічному ун-ті з концертом, присвяченим 200-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка.

132. ОНИЩЕНКО Н. Вшановуємо Кобзаря [у Ніжині] [Текст] /Надія Онищенко //Слово Просвіти. – 2008. – 27 берез. – 2 квіт. – С. 6.

133. ПАВЛЕНКО С. «Ми всі маємо все життя йти до Кобзаря» [Текст] /Сергій Павленко //Голос України. – 2012. – 6 берез. – С. 1,9.

Про відкриття у Прилуках Шевченківської світлиці.

134. ПЕРЕГУДА І. «В сім'ї вольній, новій» [Текст]: (з Шевченків. літ.-мистецького свята на Борзнянщині) /І.Перетуда //Вісті Борзнянщини. – 1992. – 3 черв.

135. ПРИГОРОВСЬКИЙ В. Шевченківські свята в Ніжині [Текст] /Віталій Пригоровський //Нар. творчість та етнографія. – 1993. – №2. – С. 30-33.

136. САПОН В. Біографія Шевченка від його приятеля [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2011. – 31 берез.

Про кн. М.Чалого «Життя і твори Тараса Шевченка», яку у Новгороді-Сіверському (батьківщина автора) презентував народний депутат України М.Томенко.

137. САПОН В. Друга батьківщина Тараса [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2011. – 10 берез. – С. 1.

Як Чернігів відзначив 197-у річницю від дня народження Т.Г.Шевченка.

138. СКЛЯРЕНКО Є. Юрій Меженко та його Шевченкіана [Текст] /Євген Скляренко //Вісн. Кн. Палати (Київ). – 2012. – №3. – С. 42-43.

Колекція книжкових (і не тільки) пам'яток, присвячених Великому Кобзареві, відомого українського та російського бібліографа та книгознавця Ю.О.Меженка налічувала 15 тис. одиниць. Збирати її він розпочав у 1911 р., ще коли був чернігівським гімназистом. Ю.О.Меженко довгий час працював над бібліографією Т.Г.Шевченка.

139. ТЕТЕРУК В., Павленко С. Свято нашої соборності [Текст]: [Шевченківське свято у Чернігові] /В.Тетерук, С.Павленко //Голос України. – 1992. – 26 трав. – С. 2,9.

140. ТКАЧМ. Шана Кобзарю [Текст]: [виставка картин у Чернігів. художньому музеї, присвячена Т.Г.Шевченку] /Михайло Ткач //Просвіта. – 1999. – 2 берез.

141. ФОМІЧОВ А. З іменем твоїм, Тарасе, в серці [Текст] /Андрій Фомічов //Деснянка вільна. – 2011. – 5 берез. – С. 8.

Як вшановується ім'я Т.Г.Шевченка на Чернігівщині.

142. ШЕВЧЕНКІАНА Василя Леоненка [Текст] /упоряд. Л.В.Феофілова. – Чернігів, 2002. – 16 с. – (Чернігів. ДОУНБ ім. В.Г.Короленка).

Шевченківська тема у творчості чернігів. художника-графіка.

143. ШЕРСТЮК І. Шевченківський ювілей у дореволюційному Чернігові [Текст] /І.Шерстюк //Носівські вісті (Носівка). – 2001. – 7 берез.

Відзначення 100-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка 25 лютого 1914 р. (за старим стилем) у губернському місті.

144. ЯСЕНЧУК О. Дев'ятого березня на Шевченка, 9 [Текст] /Олександр Ясенчук //Сіверщина. – 2010. – 11 берез. – С. 3.

Святкування 196-ї річниці від дня народження Т.Шевченка у Чернігів. культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо».

ПАМ'ЯТНИКИ КОБЗАРЕВІ

145. ДРОЗДОВА К. На пам'ятник Шевченку жертвували чотири роки [і відкрили в Ічні 13 верес. 2009 р.] [Текст] /Катерина Дроздова //Гарт. – 2009. – 18 верес. – С. 3.

146. КОХАН М. Кобзар – у Лосинівці [Текст] /Микола Кохан //Деснян. правда. – 2000. – 25 лип.

Відкриття пам'ятника Поету у Лосинівці Ніжинського р-ну.

147. ЛЕПКИНА И. На бронзовий скам'яє наш Тарас отдыхает уже 12-й год... [Текст] /Ирина Лепкина //Семь дней (Чернигов). – 2004. – 9 июня. – С. 16.

Історія пам'ятника Т.Г.Шевченку на Валу у Чернігові.

148. ЛЕУС В. На олтар України [Текст] /Віталій Леус //Чернігів. відом. – 2003. – 7 берез. – С. 4.

Пам'ятник Т.Г.Шевченку у Чернігові, відкритий 21 вересня 1992 р.

149. ЛУГИНА Н. На Чернігівщині 20-річний ювілей незалежності України відзначили відкриттям пам'ятника Тарасові Шевченку [Текст] /Наталія Лугина //Гарт. – 2011. – 1 верес. – С. 11.

Подія відбулась в Острі.

150. ПЛАТОНОВ В. На кошти московського мецената [Текст] /В.Платонов //Дзеркало тижня. – 2008. – 8 берез. – С. 24.

Відкриття пам'ятника Т.Г.Шевченку у Прилуках на кошти почесного громадянина міста Ю.Коптева (скульптор народний художник України В.Небоженко, архітектор П.Бережний).

151. РИЖЕНКО А. Пам'ятник Шевченку – художнику [відкрито у Прилуках] [Текст] /Анатолій Риженко //Укр. культура (Київ). – 2007. – №10. – С. 33.

Пам'ятник роботи місцевого скульптора С.Кантура.

151а. САПОН В. До ювілею університету – пам'ятник Тарасові Шевченку //Деснян. правда. – 2006. – 21 листоп.

На подвір'ї ЧДПУ ім. Т.Г.Шевченка відкрито пам'ятник Поетові (авт. Г.Єршов з Чернігова).

152. СЕНЧУК В. Новий пам'ятник Тарасові Шевченку [у Седневі] [Текст] /Валерій Сенчук //Біла хата. – 2010. – 30 верес. – С. 2.

153. СТЕПАНЮК В. Перші ластівки монументальної Шевченкіани [Текст] /В.Степанюк //Культура і життя. – 2002. – 6 лют.

До створення перших пам'ятників з монументальної Шевченкіани поч. ХХ ст. були причетні й чернігівці І.Рашевський, О.Русов, Х.Алчевська.

ЧЕРНІГІВЦІ – ЛАУРЕАТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

154. З ВЕРХОВИН півстоліття [Текст]: Національній премії імені Тараса Шевченка – 50 /Віталій Аблицов та ін.; упоряд. В.Костюченко. – К.: Либідь, 2012. – 390 с.: іл.

Книга містить відомості про чернігівців, удостоєних цієї високої премії:

С. 97-98: Л.Большаков (1924-2004) – шевченкознавець, письменник, уродженець Чернігова, удостоєний премії 1994 р. Жив і працював в Оренбурзі.

С. 105-106: М.Коцюбинська (1931-2011) – літературознавець, текстолог. Дитинство і юність провела у Чернігові. Племянниця М.М.Коцюбинського. Удостоєна премії 2005 р.

С. 108-109: І.Качуровський (1918) – видатний культурний діяч укр. діаспори. Народився у Ніжині. Удостоєний премії 2006 р.

С. 118: Л.Коваленко (разом із В.Маняком) – лауреат премії 1991 р. за видання «33-й: голод. Народна книга-меморіал». Народилася у Чернігові.

С. 128-129: Л.Ревуцький (1889-1977) – композитор, відзначений премією у 1966 р. Народився у с. Іржавець Ічнянського р-ну.

С. 158: В.Нечепа (1950) – тенор, кобзар-лірник, народний артист України, лауреат премії 2006 р. Народився у Носівці.

С. 170-171: В.Лопата (1941) – графік, відомий мистецьким оформленням грошових знаків української гривні, лауреат премії 1993 р. Народився у Новій Басані Бобровицького р-ну.

С. 184-185: В.Ковтун (1958) – народний художник України, провідний представник харківської художньої школи, лауреат премії 2010 р. Народився у с. Мезин Коропського р-ну.

С. 224-225: Готель «Градецький» у Чернігові. Колектив проекту удостоєний премії 1984 р.

С. 369-371: Комітетські будні. Засідання 22 лютого 1962 року, на якому обговорювалася кандидатура П.Тичини як претендента на Шевченківську премію.

155. ЛАУРЕАТИ Національної премії імені Тараса Шевченка [Текст]: (наші земляки) //Собори наших душ: Чернігів. земляцтву 10 років: календар 2006. – К., 2006. – С. 130-131.

Серед лауреатів Шевченківської премії – В.П.Агєєва (літературознавець), Н.Н.Бабенко (майстер декоративно-ужиткового мистецтва), Г.Г.Верьовка (композитор), Є.П.Гуцало (письменник), Р.П.Іванченко (письменник), О.І.Івахненко (художник), Г.Н.Кальченко (архітектор), Л.Б.Коваленко (історик), І.П.Любенко (будівельник), В.І.Пасивенко (художник), Р.П.Сергієнко (кінорежисер), М.Т.Яценко (літературознавець) та ін.

156. ШЕВЧЕНКІВСЬКІ лауреати. 1962-2001 [Текст]: енцикл. довід. /авт. – упоряд. М.Лабінський. – К.: Криниця, 2001. – 405 с.

157. ЧЕРНІГІВСЬКА земля – кузня лауреатів! [Текст] //Гарт. – 2013. – 21 лют. – С. 2.

Шевченківські лауреати 2013 р. Л.Горлач – відомий поет, уродженець Ріпок та П.Печорний – народний художник України, уродженець с. Роїще Чернігівського району.

158. ЧЕРНІГІВЦІ – лауреати державних премій [Текст] /редкол.: С.Л.Лаєвський (голова), Л.П.Линюк (відп. ред.), С.М.Лихачова; упоряд. Т.П.Журавльова, Л.П.Ларіонова, С.М.Сергєєва. – Чернігів: Десна, 2012. – 416 с. – (ЧІМ ім. В.В.Тарновського).

БОЛЬШАКОВ ЛЕОНІД НАУМОВИЧ
(1.01.1924-9.08.2004)

Народився у місті Сновськ (тепер м. Щорс). Юнацькі роки пройшли у Чернігові. Російський письменник і літературознавець, кандидат філологічних наук, професор, творець уральської Шевченкіани. Заслужений працівник культури України, заслужений діяч науки РФ, лауреат Премії Ради міністрів УРСР ім. П.Тичини, перший почесний доктор Оренбурзького державного університету, почесний громадянин Оренбурга. Шевченківську премію Л.Н.Большакову присвоєно у 1994 році за тритомне дослідження «Быль о Тарасе». Похований в Оренбурзі.

ЛІТЕРАТУРА:

159. БОЛЬШАКОВ Л.Н. Быль о Тарасе [Текст]: в 3 т. /Леонид Большаков; худ. Ф.М.Абленин. – М.; Оренбург: Кора, 1993. – (Оренбургская юбилейная серия).

Кн. 1. Яман-Кала. – 1993. – 437, [2] с.: портр.

Кн. 2. На Арале. – 1993. – 448 с.

Кн. 3. Оренбург. – 1993. – 298 с.

160. ГАЛИЧ О. Шевченківський щоденник Л.Н.Большакова [Текст] /Олександр Галич //Бахмутський шлях (Луганськ). – 2010. – №1/2. – С. 95-98.

161. ЛЕОНІД Большаков [Текст] //Літ. Україна. – 2004. – 2 верес. – С. 4.

162. ЛЕОНІД Наумович Большаков [Текст]: библиогр. указ. /сост.: Т.Л.Большакова, Т.А.Камскова, В.В.Ронжес. – Уфа: «МГГУ им. М.А. Шолохова», 2009. – 96 с.

163. МИХАЙЛІВ О. Уральська Шевченкіана Леоніда Большакова [Текст] /Олена Михайлів //День. – 2004. – 13 серп. – С.4.

164. РЕП'ЯХ С. Дослідник, шукач [Текст] /Станіслав Реп'ях //Чернігів. аргументи і факти. – 1999. – 11 січ.

БОРИСЕНКО ВАЛЕНТИН НАЗАРОВИЧ
(2.05.1929-8.01.1990)

Народився у с. Озеряни Бобровицького р-ну. Закінчив Київське училище декоративно-прикладного мистецтва та відділення декоративної скульптури Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва. Український радянський скульптор, народний художник УРСР, професор, ректор Львівського інституту декоративно-прикладного мистецтва і Київського художнього інституту. У 1978 р. за пам'ятник бійцям Першої кінної армії у селищі Олесько Буського району Львівської області удостоєний Державної премії УРСР ім. Т.Г.Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА:

165. МИТЦІ України [Текст]: енцикл. довід. /упоряд.: М.Г.Лабінський, В.С.Мурза; за ред. А.В.Кудрицького. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. – 848 с. С. 83: В.Н.Борисенко.

166. ЗАГАЄЦЬКА О. Пам'яті Валентина Борисенка (1929-1990) [Текст] /Олена Загаєцька //Образотворче мистецтво. – 1999. – №3-4. – С. 11.

167. ЯНЕНКО А. Ректор, навчитель, художник [Текст] /Анатоль Яненко //Укр. культура. – 2006. – №.10 . – С. 43.

168. ЯНКО Д. Славний син Сіверщини [Текст] /Д.Янко //Отчий поріг. – 2004. – №5 (трав.). – С. 6.

БУЙМИСТЕР ВАЛЕРІЙ ГРИГОРОВИЧ
(21.05.1948)

Народився у місті Виборг Ленінградської області. Дитинство і рання юність пройшли в Ічні. Закінчив Київську консерваторію ім. П.І.Чайковського. Український співак (баритон), народний артист України, лауреат

Міжнародного конкурсу вокалістів у Парижі. Соліст Національної філармонії України. Доцент Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського. Шевченківську премію отримав у 1999 році за концертні програми 1993-1998 років: «Шевченкіана», «Українські композитори сучасності», «Італійська музика», «Німецька музика».

ЛІТЕРАТУРА:

169. БУЙМИСТЕР В. Тридцять лет музики и света [Текст] /Валерий Буймистер; інтерв'ю взяла Э. Басария //Правда України. – 2000. – 4 февр. – С. 12.

170. АНТОНЮК В. З України – та й для цілого світу [Текст]: нотатки з приводу надання Державної премії України ім. Т.Шевченка Валерію Буймистеру /В.Антонюк //Вітчизна. – 1999. – №9-10. – С. 136.

171. ДЯЧЕНКО Т. Співак Божою милістю [Текст] /Тамара Дяченко //Флот України (Севастополь). – 2007. – 5 листоп.

172. КНОРОЗОК Н. На спомин про Ічнянщину [Текст]: нотатки з одного концерту /Н.Кнорозок //Літ. Україна. – 1999. – 18 берез. – С. 2.

173. КОВАЛЕНКО Л. Ліричний баритон земляцтва [Текст] /Л.Коваленко //Отчий поріг. – 2008. – №5. – С. 8: фото.

174. МАРИНЧИК С. Сузір'я талантів [Текст]: (літ. портр. земляків) /Станіслав Маринчик. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. – 400 с.: іл.

С. 15-28: В.Г.Буймистер.

175. ПОЛЯКОВА Т. «Ми дуже щасливі, що маємо такого чудового співака!..» [Текст] /Т.Полякова //Жінка. – 1999. – №6. – С. 24-25.

176. ЧУМАК Т., ШЕВЧЕНКО В. Літератори Ічнянщини. 100 імен. 700 відомих ічнянців: митці, науковці,

діячі культури [Текст]: довід.-хрестоматія /Тетяна Чумак, Віталій Шевченко. – К.; Ічня: Гнозис, 2012. – 284 с.

С. 242: В.Г.Буймистер.

ГАЙДАМАКА АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ (9.06.1939)

Народився у селі Волосківці Менського району. Закінчив Харківське художнє училище і Московське вище художньо-промислове училище за фахом «Монументально-декоративне мистецтво». Працював архітектором в інституті «Київпроект». Художник-монументаліст. Є автором оформлення музею М.М.Коцюбинського у Чернігові і комплексу «Батьківщина Тараса Шевченка» у Кирилівці й Моринцях на Черкащині. Народний художник України, член Академії мистецтв України. Нагороджений орденами «Знак Пошани», князя Ярослава Мудрого V ступеню. Звання лауреата Шевченківської премії удостоєний у 1985 році.

ЛІТЕРАТУРА:

177. АНТОНЕНКО П. Анатолій Гайдамака стурбований «модернізацією» Шевченка [Текст] /Петро Антоненко //Гарт. – 2013. – 26 верес. – С. 6.

Занепокоєння Майстра тим, як в Україні іде підготовка до відзначення 200-річчя з дня народження Поета.

178. АНТОНЕНКО П. Батурина. Воскресіння [Текст] /Петро Антоненко //Слово Просвіти. – 2005. – 6-12 трав. – С. 4.

Відкриття у Батурині пам'ятника жертвам 1708 р.
Автор – А.В.Гайдамака.

179. ДОБРОВЕНКО А. Проект пам'ятника князю Михайлу та боярину Федору [представлений у Чернігові А.В.Гайдамакою] [Текст] /Л.Добровенко //Літ. Чернігів. – 2004. – №2. – С. 187-188.

180. ЗАВГОРОДНЯЯ Е. Храм мечты Анатолия Гайдамаки [Текст] /Елена Завгородняя //Зеркало недели. – 1999. – №33 (авг.). – С. 15.

181. КАРНАБЕД А. Зірки і плоди Майстра [Текст]: з виставки художника А.Гайдамаки /Андрій Карнабед //Чернігів. відом. – 2001. – 7 верес. – С. 11.

ГОРЛАЧ ЛЕОНІД НИКИФОРОВИЧ (4.04.1941)

Народився у Ріпках. Дитинство минуло у селі Червоний Колодязь Ніжинського району. Закінчив середню школу у селі Монастирище на Ічнящині, філологічний факультет Ніжинського педінституту ім. М.В.Гоголя, де відвідував студентську літературну студію. Служив в армії і працював газетярем у Чернігові. Автор понад сорока книг поезії, прози, публіцистики, дитячих книжок. Лауреат багатьох літературних премій. Нагороджений єпископом Чернігівським і Ніжинським Іларіоном Благословенною грамотою. Шевченківської премії удостоєний 2013 року за поетичний збірник «Знак розбитого ярма».

ЛІТЕРАТУРА:

182. ГОРЛАЧ Л. Знак розбитого ярма [Текст]: вірші. Поєми /Леонід Горлач. – К.: Ярославів Вал, 2012. – 176 с. – (сер.: «Сучасна поезія»).

183. ГОРЛАЧ Л. Під крилом Тараса Шевченка [Текст] /Леонід Горлач //Літ. Україна. – 2012. – 29 берез. – С. 10.

184. АДРУГ В. З нагоди 70-річчя Леоніда Горлача [Текст] /Віталій Адруг //Деснянка вільна. – 2011. – 9 квіт. – С. 12.

185. ІВАНЕНКО Б. Із сонцем у душі [Текст] /Борис Іваненко //Уряд. кур'єр. – 2006. – 1 квіт. – С. 8.

186. КОСКІН В. Леонід Горлач: «Пишу історію без гриму і декору» [Текст] /Володимир Коскін //Укр. літ. газ. – 2010. – 3 верес. – С. 8-9; 17 верес. – С. 7.

187. КУЦЕНКО П. Отчого краю тепло [Текст] /Петро Куценко //Деснян. правда. – 2004. – 23 берез.

188. ЛЕОНІД Горlach – Шевченківський лауреат! [Текст] //Деснян. правда. – 2013. – 14 лют. – С. 1.

189. СТУДЬОНОВА Л. «Дні нашої чернігівської юності» [Текст]: до 60-річчя з дня народження Л.Горлача //Літ. Чернігів. – 2001. – №17. – С. 116-118.

ДРОЗД ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ
(25.08.1939 – 23.10.2003)

Народився у с. Петрушин Чернігівського району. Український прозаїк. Перший редактор журналу «Київ». В автобіографічній «повіді-шоу» «Музей живого письменника...» описав чернігівській період свого журналістського і письменницького становлення. Автор історичних творів про Чернігівщину. У 1992 році за роман-дилогію «Листя землі» удостоєний Шевченківської премії.

ЛІТЕРАТУРА:

190. ДРОЗД В.Г. Листя землі [Текст]: кн. доль і днів минулих: роман /В.Дрозд; передм. Ю.Мушкетика. – К.: Укр. письменник, 1992. – 557 с.

191. АНТОНЕНКО П. Світ Володимира Дрозда [Текст]: чернігівці відзначають 70-річчя від дня народження свого земляка – відомого українського письменника / Петро Антоненко //Сіверщина incognita. – Чернігів, 2011. – Вип. I. – С. 75-77.

192. ВОЛОДИМИР Дрозд: «Письменник – лише уста народу» [Текст]: біобібліогр. нарис /Нац. парламент. б-ка України; [авт. нарису Л.Б.Гарнашинська; бібліографи-упоряд.: Г.В.Волянська, Т.М.Заморіна]. – К.: Нац. парламент. б-ка України, 2013. – 175 с. – (сер.: «Шістдесятництво: профілі на тлі покоління»; вип. 15).

193. ЖУЛИНСЬКИЙ М. Острів у вічності був обіцяний майстрові ще на землі [Текст]: до 70-річчя

Володимира Дрозда /Микола Жулинський //Слово і час. – 2009. – №10. – С. 3-10.

194. МОЇ духовні мандрівки [Текст]: (В.Г.Дрозд – з циклу «Письменники-земляки – лауреати літературних премій». Вип.6) /підгот. О.Рижаєва. – Чернігів, 1998. – 14 с. – (Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка).

195. ТКАЧ М. Петрушинський чарівник слова [Текст]: (до 70-річчя від дня народження Володимира Дрозда) / Михась Ткач //Літ. Чернігів. – 2009. – №3. – С. 157-160.

ЗБАНАЦЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕФІРОВИЧ (1.01.1914-25.04.1994)

Народився 1 січня 1914 р. у с. Борсукив Остерського (тепер Козелецького) району. По закінченні початкової і семирічної школи в Острі навчався у Чернігівському педагогічному технікумі, згодом у Ніжинському педагогічному інституті. Працював вчителем, директором неповної середньої школи, завідувачем районного відділу освіти, редактором районної газети. Під час Другої світової війни командував партизанським з'єднанням ім. Щорса, який діяв на Остерщині. Герой Радянського Союзу. Після війни став відомим українським прозаїком, удостоєний багатьох літературних премій. 1970 року його творчість відзначена Шевченківською премією.

ЛІТЕРАТУРА:

196. БЕДЗИК Ю. Сіяч вірності і добра [Текст]: до 90-річчя Ю.Збанацького /Юрій Бедзик //Літ. Україна. – 2004. – 15 січ. – С. 7.

197. БОНДАРЧУК С., Дзюба Є. Збанацький Юрій Олефірович (1.01.1914-25.04.1994). Герой Радянського Союзу [Текст] /С.Бондарчук, Є.Дзюба //Герої – освітяни і науковці України. – 2-е вид., доп. – К., 2012. – С. 375-377.

198. ГОРЛАЧ Л. Мудрість його доброти [Текст]: [спогади про Юрія Збанацького] /Леонід Горлач //Літ. Україна. – 2009. – 5 лют. – С. 1,8.

199. ЗБАНАЦЬКИЙ А. Заграва над Десною [Текст]: (партизанський командир і письменник Юрій Збанацький очима сина) /Анатолій Збанацький. – К.: Профінформ ФПУ, 2008. – 140 с.; іл. – (Б-ка музею історії міста Києва).

200. ПАРТИЗАНСЬКИЙ командир, який став письменником [Текст]: 100 років від дня народження Ю.О.Збанацького (1914-1994) //Знаменні і пам'ятні дати по Чернігівській області на 2014 рік /Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка. – Чернігів, 2013. – С. 39-43.

201. СТУДЬОНОВА Л.В. Право на безсмертя [Текст]: док. розповідь /Людмила Студьонова. – Чернігів: видавець Лозовий В.М., 2011. – 132 с.

С. 57-80: Юрій Збанацький.

ІВАНОВ ДМИТРО ЙОСИПОВИЧ (22.10.1946)

Народився у селі Тарасівка Новгородківського району Кіровоградської області. Проходив військову службу у залізничному полку Чернігова, у цей же час відвідував літературну студію при редакції газети «Деснянська правда». Працював робітником теплиці у радгоспі імені Фрунзе Чернігівського району. По закінченні філологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка працював в обласному Будинку народної творчості у Чернігові. Нині – головний редактор Чернігівської обласної газети «Гарт». Деякий час очолював Чернігівську обласну організацію Нац. СПУ. Заслужений журналіст України, лауреат багатьох престижних літературних премій. Шевченківською премією відзначений 2010 року за книгу поезій «Село в терновому вінку».

ЛІТЕРАТУРА:

202. ІВАНОВ Д. Село в терновому вінку [Текст] /Дмитро Іванов. – Чернігів: «Трійця», 2008. – 368 с.
203. БРИК О. Полотна світлі вишукані тче... [Текст] /Олексій Брик //Літ. Чернігів. - 2008. – №2. – С. 165-169.
204. «ГОРИТЬ свіча душі моєї» [Текст]: до 65-річчя від дня народження Дмитра Іванова: біобібліогр. посіб. /уклад. О.В.Куннова; відп. за вип. Н.І.Власенко. – Чернігів, 2011. – 20 с.
205. ПЕТРЕНКО В. Дмитро Іванов – лауреат Шевченківської премії [Текст] /Віктор Петренко //Деснян. правда-вільна. – 2010. – 23 лют. – С. 8.
206. САПОН В. «Тебе із пам'яті не витру...» [Текст] /Володимир Сапон //Літ. Чернігів. – 2010. – №1. – С. 21-24.
207. ТАЛАЛАЙ Л. Село в терновому вінку [Текст] /Леонід Талалай //Укр. культура. – 2010. – №1-4. – С. 12.
208. «ТРАГІЧНИХ тем твоїх упертість...» [Текст]: літ. профіль Дмитра Іванова /[ред. С.Короненко]. – К.: Ярославів Вал, 2011. – 186 с.: [7] арк. фото.
209. ЯРОВИЙ О. Поет правдивий і чесний [Текст]: на здобуття Шевченківської премії /Олександр Яровий // Укр. літ. газ. – 2010. – 5 лют. – С. 4.

КАЧУРОВСЬКИЙ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ **(1.09.1918-18.07.2013)**

Народився у Ніжині. Перші дванадцять років свого життя прожив у с. Крути Ніжинського району. Закінчив Курський університет. У 1943 році рушив на захід. Жив в Австрії, Аргентині, у 1969 році оселився в Мюнхені. Працював на Радіо «Свобода». Викладав в Українському вільному університеті, де захистив докторську дисертацію з філософії. Писав вірші, прозові твори, літературознавчі розвідки. Його творчість відзначена багатьма престиж-

ними преміями. Звання лауреата Шевченківської премії отримав 2006 року за книгу «Променисті силуети: лекції, доповіді, статті, есеї, розвідки». Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Помер у Мюнхені 18 липня 2013 року. За заповітом письменника його прах перенесено в село Крути.

ЛІТЕРАТУРА:

210. КАЧУРОВСЬКИЙ І.В. Променисті силуети [Текст]: лекції, доповіді, статті, есеї, розвідки /Ігор Качуровський; передм.: М. Слабошпицький. – К.: Вид. дім КМА, 2008. – 768 с. – (сер.: «Б-ка Шевченківського комітету»).

211. ІГОР Качуровський. In memorian [Текст] /Олександр Астаф'єв, Вікторія Афанасьєва, Володимир Базилевський та ін. //Гарт. – 2013. – 25 лип. – С. 2.

212. КИЧКО В. Шлях на Батьківщину [Текст] /Валерій Кичко //Гарт. – 2013. – 14 листоп. – С. 11.

213. КОНЕЧНА О. Він повернувся в Україну назавжди [Текст] /Олена Конечна //Гарт. – 2013. – 28 листоп. – С. 1,12.

214. НАЗАРЕНКО В. Вернувся в «Дом над обривом» [Текст] /Виталий Назаренко //Деснянка (Чернігів). – 2013. – 5 груд. – С. 11.

215. НИТЧЕНКО Д. Універсальний талант Ігоря Качуровського [Текст]: до 80-річчя від дня народження /Дмитро Нитченко //Літ. Україна. – 1998. – 29 жовт. – С. 7.

216. РЕП'ЯХ С. А всередині – камінь [Текст]: (Ігор Качуровський) /Станіслав Реп'ях. – Чернігів: Деснянська правда, 2006. – 155 с. – (сер.: «Портр. земляків»).

КОВТУН ВІКТОР ІВАНОВИЧ

(1.06.1958)

Народився у с. Мезин Коропського району. Випускник Харківського художньо-промислового інституту. З

1985 року – професор кафедри малюнка цього ж вузу. Народний художник України. Нагороджений золотою медаллю фонду «Наукове партнерство» та фонду «Культурне надбання». Автор наукових і навчально-методичних робіт. Президент міжнародного благодійного фонду ім. І.Рєпіна. Почесний громадянин Харківської області. Секретар по регіонах Національної спілки художників України. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка 2010 року за цикл живописних робіт «Мій край – Слобожанщина».

ЛІТЕРАТУРА:

217. ГОЛОВКО О. «Мама Шура» [Текст]: є така картина /О.Головко //Нові горизонти (Короп). – 2005. – 13 серп.

218. НОВОСЕЛОВА-ХМЕЛЬНИЦЬКА А. Джерела рідної землі [Текст]: живопис Віктора Ковтуна /А.Новоселова-Хмельницька //Образотворче мистецтво. – 1993. – №1. – С. 36.

219. ОВСЯННИКОВА-МЕЛЕНТЬЄВА А. Віктор Ковтун: «Мое щастя в тому, що я зміг побудувати своє життя, як сам того хотів» [Електронний ресурс] /Ассоль Овсянникова-Мелентьєва. – Режим доступу: <http://ukrcentr.ru/kulturno-mistecka>. 30.10.2013.

КОЦЮБИНСЬКА МИХАЙЛИНА ХОМІВНА (18.12.1931-7.01.2011)

Народилася у Вінниці. Її батько – рідний брат класика української літературі М.М.Коцюбинського. У 1935 році родина переїхала до Чернігова, де Х.М.Коцюбинський створив і керував музеєм Михайла Коцюбинського. Війну пережила з батьками в Уфі. У 1947-1949 рр. навчалась в Чернігівській середній школі №17, яку закінчила із золотою медаллю. Випускниця філологічного факультету Київського

університету ім. Т.Шевченка, дезгодом закінчила аспірантуру і захистила кандидатську дисертацію «Поетика Шевченка і український романтизм». Працювала в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка АН УРСР. Досліджувала художню індивідуальність М.М.Коцюбинського. В 2005 році відзначена Шевченківською премією за двотомник «Мої обрії». Нагороджена орденом Княгині Ольги III ступеня. Похована на Байковому кладовищі у Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

220. КОЦЮБИНСЬКА М. Мої обрії [Текст]: В 2-х т. /Михайлина Коцюбинська. – К.: Дух і літера, 2004. –

221. КОЦЮБИНСЬКА М. Книга споминів [Текст] /Михайлина Коцюбинська. – Х.: Акта, 2006. – 288 с.: фото.

222. ДЗЮБА С. Внутрішня свобода Михайлини Коцюбинської [Текст] /Сергій Дзюба //Деснян. правда. – 2013. – 3 січ. – С. 5.

223. ДЗЮБА Т. А. Талант як міра ваги [Текст]: діалоги, літературно-критичні та літературознавчі тексти /Тетяна Дзюба. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2008. – 186, [1] с.

С. 31-39: Діалог з М.Х.Коцюбинською.

224. КУЦЕНКО П. І пам'ять родоводу, і всеочисний правди дух [Текст] /Петро Куценко //Деснян. правда. – 2005. – 10 берез. – С. 9.

225. САПОН В. Легендарній Михайлині [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2011. – 24 верес. – С. 4.

Відкриття меморіальної дошки на приміщенні Чернігів. школи №17.

КОЧУР ГРИГОРІЙ ПОРФИРОВИЧ
(17.11.1908-15.12.1994)

Народився у с. Феськівка Менського району. Навчався в Київському інституті народної освіти. Викладав у Тираспольському та Вінницькому педінститутах. У 1943 році разом з дружиною заарештований як буржуазний націоналіст, засуджений. Десятирічну каторгу в Інтинському таборі (Комі АРСР) пережив завдяки тому, що не припиняв творчої діяльності. Перекладав, писав вірші, вивчав із допомогою в'язнів нові мови, зокрема, естонську, латвійську, вірменську, грузинську, долучав до цього друзів. Після звільнення і реабілітації повернувся в Україну. Оселився у м. Ірпінь під Києвом. Став неформальним лідером українського перекладацького цеху. Переклади Г.П.Кочура охоплюють двадцять шість століть, близько тридцяти літератур. У 1995 році йому посмертно присуджено Шевченківську премію за книжку перекладів «Друге відлуння».

ЛІТЕРАТУРА:

226. КОЧУР Г.П. Друге відлуння [Текст]: переклади /Григорій Кочур. – К.: Дніпро, 1991. – 558 с. – (Майстри поетичного перекладу).

227. ГРИГОРІЙ Кочур [Текст]: бібліогр. покажч. /уклад.: Г.Домбровська, З.Домбровська; наук. ред., авт. передм. Р. Зорівчак. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 1999. – 256 с.

228. ЗОРІВЧАК Р. Життя, віддане художньому слову України [Текст]: до 100-річчя від дня народження Григорія Кочура /Р.Зорівчак //Дивослово. – 2008. – №11. – С. 59-63.

229. КОВАЛЬ Р. Третє відлуння таланту Григорія Кочура [Текст] /Р.Коваль //Літ. Україна. – 2000. – 16 листоп. – С. 7

230. МЕЛАШЕНКО Б. Меморіальна дошка – славетному земляку [відкрито в його рідному селі Феськівка

Менського району] [Текст] /Борис Мелашенко //Деснян. правда. – 2008. – 30 груд. – С. 5.

231. ХОРУНЖИЙ Ю. Григорій Кочур – патріарх всієї літератури [Текст] /Юрій Хорунжий //Хорунжий Ю. Мужі чину: істор. парсуни. – 2-е вид. – К., 2005. – С. 317-341.

ЛОПАТА ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ (28.04.1941)

Народився у с. Нова Басань Бобровицького району. Закінчив Київський державний художній інститут. Опісля два роки працював у творчій майстерні при Академії мистецтв. Зарекомендував себе неперевершеним майстром графічних та живописних робіт. У 1979 році йому присвоєно звання заслуженого художника України. У 1989 році Велика Британія присудила В.І.Лопаті звання лауреата міжнародної премії з екслібрису. Художньо оформляв гроші незалежної України, гривні, а також дипломатичний та український паспорти. За цю унікальну роботу 1993 року був удостоєний звання лауреата Шевченківської премії. Народний художник України. Автор книги «Надії та розчарування або Метаморфози гривні», автобіографічних повістей «Десь на дні мого серця» та «Дорогу свою покажи мені, Господи». В.І.Лопата – член НСП України.

ЛІТЕРАТУРА:

232. ЛОПАТА В. Надії та розчарування або Метаморфози гривні [Текст] /Василь Лопата. – К.: Дніпро, 2000. – 160 с.

233. ЛОПАТА В. Десь на дні мого серця [Текст]: автобіогр. повість /Василь Лопата. – К.: Дніпро, 2001. – 224 с.

234. ЛОПАТА В. Живопис. Графіка [Текст] /Василь Лопата. – К., 2001. – 160 с.

235. ЛОПАТА В. Дорогу свою покажи мені, Господи [Текст]: автобіогр. повість /Василь Лопата //Дніпро. – 2006. №5-6. – С. 4-68.

236. КИЯНИЦЯ В. Про портрети, гривні і патріотичного художника [Текст] /Василь Кияниця //Сіверщина. – 2011. – 5 трав. – С. 14.

237. МАЛЮТА І. І знов читає «Кобзаря» [Текст] /І.Малюта //Укр. культура. – 1993. – №2. – С. 20.

238. САПОН В. Намалював художник... гривню [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2002. – 23 серп.

ЛОПУХОВ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ **(12.09.1925-14.09.2009)**

Народився у Городні. Закінчив Київський художній інститут і аспірантуру, згодом став ректором цього вузу. Професор. Народний художник УРСР. Член-кореспондент Академії мистецтв СРСР. Дійсний член Академії мистецтв України. До 1989 року – голова правління Спілки художників України. Відзначений багатьма урядовими нагородами, а також орденом «Заслуги Польської Народної Республіки». У 1980 році йому присвоєно Шевченківську премію за картини «Сильні духом», «Війна», «Місячна соната», «Перемога», «Вихор Жовтня», «Вольниця». Брав участь у бойових діях Другої світової війни. Похований на Байковому кладовищі у Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

239. ОЛЕКСАНДР Лопухов [Текст]: альбом /авт. – упоряд. М.О.Криволапов. – К.: Мистецтво, 1991. – 163 с.: іл.

240. ОЛЕКСАНДР Лопухов [Текст]: живопис: альбом /передм. І.Блюміної. – К., 2002. – 96 с. – (Національна Спілка художників України; Академія мистецтв України).

241. ГОРЛАЧ Л., Іваненко Б. А квіти – як люди [Текст] /Леонід Горлач, Борис Іваненко //Собори наших душ:

Чернігів. земляцтву 10 років: календар 2006. – К., 2006. – С. 243-246.

242. КОВАЛЬЧУК О. Пам'яті Учителя [Текст] //О.Ковальчук //Образотворче мистецтво. – 2009. – № 4; 2010. – № 1. – С. 66-67.

243. ЯНКО Д. Роки і труди Олександра Лопухова [Текст] /Д.Янко //Культура і життя. – 2005. – 5 жовт. – С. 3.

МЕЛЬНИК ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ (4.06.1941-17.07.1997)

Народився у Ніжині. Закінчив Городнянську семирічку і Ніжинський технікум механізації, потім – Київський університет ім. Т.Г. Шевченка. З 1962 року перебував на журналістській роботі в остерській, козелецькій та борзнянській районних газетах. Працював в Інституті літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Автор монографій та численних статей з історії української літератури ХХ століття. Доктор філологічних наук, доктор філософії Українського Вільного Університету у Мюнхені. Співатор навчального посібника «Історія української літератури ХХ століття» у 2-х книгах, за роботу над яким був удостоєний Шевченківської премії 1996 року.

ЛІТЕРАТУРА:

244. ВОЛОДИМИР Мельник [Текст]: [некролог] //Літ. Чернігів. – 1997. – №11. – С. 124-125; Літ. Україна. – 1997. – 7 серп.

245. ІСТОРІЯ української літератури ХХ століття [Текст]: у 2-х кн. /за ред. В.Г.Дончика. – К.: Либідь, 1998. –

246. ЛЕВЕНКО А. На пульсі літературного процесу [Текст]: Володимир Мельнику – 50 /А.Левенко //Під прапором Леніна. – 1991. – 5 черв.

247. СТИЛЬОВІ тенденції української літератури ХХ століття [Текст] /наук. ред. В.Г.Дончик, упоряд.

Н.М.Шумило. – К.: Фоліант, 2004. – 220 с. – (Ін-т літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України).

Зб. присвячено пам'яті В.О.Мельника.

248. СТУДЬОНОВА Л. Тепла осінь шістдесят четвертого... Багато імен, які сьогодні не бажані [Текст] /Людмила Студьонова //Літ. Чернігів. – 2000. – №15. – С. 118-122.

МУШКЕТИК ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ (21.03.1929)

Народився у с. Вертіївка Ніжинського району. Закінчив середню школу, філологічний факультет Київського університету і аспірантуру при кафедрі української літератури. Працював головним редактором журналу «Дніпро». Очолював Спілку письменників України. Твори його відзначені широким епічним розмахом у відтворенні історичної доби. Ю.М.Мушкетик нагороджений багатьма престижними літературними преміями, «Орденем Ярослава Мудрого». Герой України. Звання лауреата Шевченківської премії отримав у 1980 році за роман «Позиція».

ЛІТЕРАТУРА:

249. МУШКЕТИК Ю. Позиція [Текст]: роман /Юрій Мушкетик. – К.: Рад. письменник, 1979. – 324 с.

250. КОНОНЕНКО П. Реаліст і романтик [Текст]: (до 70-річчя Юрія Мушкетика) /Петро Кононенко //Сіверян. літопис. – 1999. – №3. – С. 38-46.

251. П'ЯНОВ В. Пристрасть і правдивість сповіді [Текст]: Юрію Мушкетіку – 70 /В.П'янов //Вітчизна. – 1999. – №3-4. – С. 131-133.

252. РЕП'ЯХ С. Голосом рідного краю [Текст]: (Юрію Мушкетіку – 80) /Станіслав Реп'ях //Літ. Чернігів. – 2009. – №1. – С. 145-150.

253. СУЧАСНІ письменники України [Текст]: біобібліогр. довід. – вид. уточн. і доп. /упоряд. А.Гай; відп. ред. О.Курило. – Біла Церква: Буква, 2012. – 567 с.
С. 309-310: Ю.М.Мушкетик.

НАЛИВАЙКО ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ
(6.11.1929)

Народився у с. Понорниця Коропського району. Закінчив історико-філологічний факультет Сумського педагогічного інституту і аспірантуру Ленінградського педагогічного інституту ім. О.Герцена, де захистив кандидатську дисертацію. Від 1957 до 1971 року обіймав посади старшого викладача, а згодом доцента кафедри російської і зарубіжної літератури Ніжинського педінституту ім. М.Гоголя. З 1971 року живе в Києві. Захистив докторську дисертацію на тему «Теоретична історія реалізму в європейських літературах». Працював головним науковим співробітником Інституту літератури ім. Т.Шевченка АН УРСР. Член-кореспондент АН України, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія». Шевченківську премію отримав у 1998 році за монографію «Очима Заходу: рецепція України в Західній Європі XI-XVIII століть».

ЛІТЕРАТУРА:

254. НАЛИВАЙКО Д. С. Очима Заходу: рецепція України в Західній Європі [Текст] /Дмитро. Наливайко. – К.: Основи, 1998. – 578 с.

255. ГОРЛАЧ Л. Через терни до зірок [Текст] /Леонід Горлач //Отчий поріг. – 2004. – №11 (листоп.). – С. 6.

256. САПОН В. Великий Наливайко [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2009. – 24 листоп.

НЕЧЕПА ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ
(1.09.1950)

Народився у Носівці. Навчався в музичній школі та училищі Чернігова. Надалі брав уроки народного артиста України С.Козака, професора Київської консерваторії. Був солістом ансамблю пісні й танцю радянських військ у Німеччині, заслуженого народного хору «Десна», виступав у Чернігівському народному хорі й у фольклорному ансамблі «Сівери» при Чернігівській обласній філармонії. Грі на кобзі й лірі навчався у славного майстра О.Корнієвського. В.Г.Нечепи – унікальний співак-музикант, єдиний сучасний представник чернігівської кобзарської школи. Народний артист України. У 2006 році за концертну програму «В рокотанні, риданні бандур» отримав Шевченківську премію.

ЛІТЕРАТУРА:

257. НЕЧЕПА В.Г. Рід козацький, величавий [Текст] /Василь Нечепи. – Носівка; Чернігів; К.: Емма, 2011. – 559 с.

258. В РОКОТАННІ – риданні бандур [Текст] /авт.-упоряд. М.А.Шудря, В.Г.Нечепи. – К.: МАУП, 2006. – 464 с.: іл.

259. ГЛЕМБОЦЬКА А. Нехай бринить струна жива [Текст] /А.Глембоцька //Сіл. вісті. – 1999. – 15 лип. – С. 3.

260. КАЦНЕЛЬСОН А. Концерти Василя Нечепи в Америці [Текст] /Абрам Кацнельсон //Літ. Україна. – 2002. – 6 черв. – С.7.

261. КОШОВИЙ М. 35 літ на сцені і в ефірі [Текст] /М.Кошовий //Уряд. кур'єр. – 2005. – 1 верес. – С. 16.

262. НАУМЕНКО В. Сила і зброя кобзаря-лірника [Текст] /Валентина Науменко //Деснян. правда. – 2012. – 22 листоп. – С. 6.

263. САПОН В. Народний артист України Василь Нечепи: «Кобзарство у нас зовсім не архаїчне...» [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2009. – 11 лип. – С. 7.

264. СЕРЕД лауреатів [Шевченківської премії 2006 р.] – двоє чернігівців [Текст] //Гарт. – 2006. – 16 берез. – С. 3.

265. СОКОЛОВА С. «Уклін тобі, Тарасе!» [Текст] /Світлана Соколова //Культура і життя. – 2012. – 23 берез. – С. 5.

ПЕЧОРНИЙ ПЕТРО ПЕТРОВИЧ

(2.09.1932)

Народився у с. Роїще Чернігівського району. Отримав фахову підготовку в Київському училищі декоративно-ужиткового мистецтва та Ленінградському вищому художньо-промислому училищі ім. В.І.Мухіної на факультеті декоративно-ужиткового мистецтва зі спеціальності «Кераміка, скло». Нині – один із провідних художників сучасного декоративного мистецтва, професор, лауреат літературно-мистецької премії ім. І.Нечуя-Левицького та премії ім. К.Білокур. Виконав ряд монументально-декоративних композицій для оздоблення інтер'єрів громадських споруд, серед яких завод радіоприладів у Чернігові. Народний художник України. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Лауреат Шевченківської премії України 2013 року за серію керамічних тарелів за мотивами творів Тараса Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА:

266. ПЕЧОРНИЙ П. Альбом [Текст] /Петро Печорний; за ред. М.Маричевського. – К.: ВЦ Софія, 2005. – 110 с.

267. НАГІРНЯК З. Мистецькі простори Печорного [Текст] /Зоряна Нагірняк //Нар. армія (Київ). – 2013. – 28 лют. – С. 2.

268. ОНИЩЕНКО В. Голос глибокий і дужий [Текст] /В.Онищенко //Культура і життя. – 2008. – 4 черв. – С. 6.

269. ОСАДЧА О. «Кобзар» Шевченка – на тарелях Печорного [Текст] /О.Осадча //Слово Просвіти. – 2012. – №6 (лют). – С. 13.

270. ПІДГОРА В., Ханко О. Камінний спалах [Текст]: Петро Печорний: кераміка і графіка /Володимир Підгора, Остап Ханко. – К.: видавець О.Ханко, 2006. – 316 с.

271. ШКУРОПАТ С. Корінням із Придесення [Текст] /С.Шкуропат //Чернігів. відом. – 2002. – 8 листоп. – С. 4.

272. ЯНКО Д. Чарівник вогненної краси [Текст] /Д.Янко //Отчий поріг. – 2002. – №9. – С. 4.: портр.

ПОГРІБНИЙ АНАТОЛІЙ ГРИГОРОВИЧ (3.01.1942-9.10.2007)

Народився у с. Мочалище Бобровицького району. Закінчив філологічний факультет Київського університету ім. Т.Шевченка. Працював завідувачем відділу газети «Друг читача». Навчався в аспірантурі, захистив кандидатську дисертацію на тему творчості Б.Д.Грінченка, а згодом і докторську з проблем художнього конфлікту в теорії і практиці сучасної прози. Активно займався політичною і громадською діяльністю. Академік, доктор філологічних наук, професор, декан факультету україністики Українського вільного університету (м. Мюнхен, Німеччина). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. Володів англійською, сербською і хорватською мовами. Всеукраїнське товариство «Просвіта» заснувало Премію імені Анатолія Погрібного. У 2006 році отримав Шевченківську премію за публіцистичну трилогію «По зачарованому колу століть», «Раз ми є, то де?», «Поклик дужого чину». Похований на Байковому кладовищі у Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

273. ПОГРІБНИЙ А. По зачарованому колу століть, або Нові розмови про наболіле [Текст] /Анатолій Погрібний. – К.: Просвіта, 2001. – 324 с.

274. ПОГРІБНИЙ А. Раз ми є, то де? З розмов про наболіле [Текст]: монографія /Анатолій Погрібний. – К.: Укр. письменник, 2003. – 293 с.

275. ПОГРІБНИЙ А. Поклик дужого чину (з розмов про наболіле) [Текст] /Анатолій Погрібний. – К.: Просвіта, 2004. – 496 с.

276. ЖИТТЯ і чин Анатолія Погрібного [Текст]: наук. розвідки, ст., спогади /упоряд. Л.Голота. – К.: Просвіта, 2011. – 487 с.

277. ХОМЕНКО О. Спомини при книзі голосів [Текст]: пам'яті Анатолія Погрібного /Олександр Хоменко //Укр. літ. газ. – 2012. – 13 січ. – С. 3.

278. ЯВОРІВСЬКИЙ В. Не погрібний. Сонячний [Текст] /В.Яворівський //Літ. Україна. – 2010. – 2 груд. – С. 1.

279. ЯНОВСЬКА Л. Його спадку вистачить надовго [Текст] /Людмила Яновська //Уряд. кур'єр. – 2012. – 14 січ. – С. 4.

РЕВУЦЬКИЙ ЛЕВКО МИКОЛАЙОВИЧ (20.02.1889-30.03.1977)

Народився у с. Іржавець Ічнянського району. Навчався у Прилуцькій гімназії, потім вивчав фортепіано у Києві під керівництвом М.В.Лисенка. Навчався у Київській консерваторії у відомого композитора Р.М.Глієра. Викладав у Київському музично-драматичному інституті ім. М.В.Лисенка, в консерваторії ім. П.І.Чайковського. Підготував повне зібрання творів М.В.Лисенка. Автор двох симфоній, фортепіанного концерту, хорових і вокальних творів. Народний артист СРСР. Академік. Герой Соціалістичної Праці. Шевченківською премією відзначений у 1966 році за концерт для фортепіано з оркестром. Ім'я композитора носить Чернігівське музичне училище. В Іржавці відкрито його музей-садибу, встановлено бюст і

меморіальну дошку. Похований Л.М.Ревуцький на Байковому кладовищі в Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

280. БЯЛИК М. Л.Н.Ревуцький [Текст]: монографія /М.Бялик. – Ленинград: Сов. композитор, 1979. – 167 с.

281. ІВОЛГА С. Музей Л.М.Ревуцького [Текст]: путівник /С.Іволга. – Чернігів, 2005. – 44 с.: іл.

282. КУЗИК В. Лев Миколайович Ревуцький [Текст] /Валентина Кузик. – Київ; Ніжин, 2009. – 79 с.

283. Л.Н.РЕВУЦЬКИЙ [Текст]: ст., воспом. /сост., комент., вступ. ст. В.Кузик. – К.: Муз. Україна. – 1989. – 270 с.

284. ЛІСЕЦЬКИЙ С.Й. Лев Миколайович Ревуцький [Текст] /С.Лісецький. – К.: Наук. думка, 1989. – 184 с.

285. ПАВЛЕНКО С. Свято музики і пісні [у меморіальній садибі Ревуцьких] [Текст] /Сергій Павленко //Голос України. – 2002. – 14 черв. – С. 16.

286. СУХОВЕРСЬКИЙ В. Рік Левка Ревуцького – що, де і як [Текст] /Володимир Суховерський; [бесіду зап. О.Яновський] //Гарт. – 2009. – 10 лип. – С. 12.

Директор Чернігів.муз.училища ім.Л.Ревуцького, засл. діяч мистецтв України розповів про святкування 120-річчя видатного укр. композитора.

287. ТУРКЕНЯ А. Заповів Україні пісню [Текст] /Андрій Туркєня //Вісті (Київ). – 2001. – 25 жовт. – С. 10.

ТИЧИНА ПАВЛО ГРИГОРОВИЧ (23.01.1891-16.09.1967)

Народився у с. Піски Бобровицького району. 27 січня 1891 року майбутнього поета охрестили (ще донедавна ця дата помилково вважалася днем його народження). Вчився у земській початковій школі. Подальшу освіту здобував у Чернігівському духовному училищі та духовній семінарії,

у Київському комерційному інституті. Друкувати свої вірші почав у 1912 році. Самотужки досконало опанував майже двадцять іноземних мов. Займався поетичними перекладами. У творчості поета поєднані символізм ХХ століття і бароко ХVІІ століття. Герой Соціалістичної Праці. Відзначений багатьма престижними літературними преміями. Звання лауреата Шевченківської премії йому присвоєно у 1962 році за «Вибрані твори» у трьох томах. Одна з вулиць Чернігова названа іменем поета. На будинку, де колись розміщалася Чернігівська духовна семінарія і де навчався майбутній поет, встановлено меморіальну дошку. 16 квітня 1981 року Постановою Ради Міністрів УРСР Бобровицькій районній бібліотеці надано ім'я Павла Тичини. Похований поет на Байковому кладовищі в Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

288. ТИЧИНА П. Вибрані твори [Текст]: в 3-х т. /Павло Тичина; вступ. ст. О.Білецького. – К.: Держлітвидав УРСР, 1957. –

289. ГАЛЬЧЕНКО С. Між білим і чорним. Архів П.Г.Тичини. Рукописи П.Г.Тичини. Історія архіву П.Г.Тичини [Текст] /Сергій Гальченко //Гальченко С. Скарби літературних архівів. – К., 2012. – С. 131-247.

290. КАГАНОВА І. «Я з тих країв, що зветься Придесенням...» [Текст] /Ірина Каганова //Деснянка вільна. – 2011. – 22 січ. – С. 4.

Чернігів. ОУНБ ім. В.Г.Короленка, 20 січ. 2011 р.: початок обл. заходів з відзначення 120-ї річниці від дня народження П.Г.Тичини.

291. НАШ Тичина [Текст]: вірші, роздуми про творчість великого поета /упоряд. і ред. С.Реп'ях. – Чернігів: видавець Лозовий В.М., 2011. – 176 с. – (120-річчю з дня народження видатного українського поета, нашого земляка Т.Г.Тичини присвячується).

292. САПОН В. Поет з діарію [Текст] /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2012. –13 верес. – С. 12.

Про щоденникові записи П.Тичини, пов'язані з його дитинством.

293. СИДОРЕНКО І. Подарунок ювілярові [Текст]: (120-й річниці народження Павла Тичини присвячується) /Іван Сидоренко //Літ. Чернігів. – 2011. – №3. – С. 101-109.

294. СКРИПКА С. Цвіт життя, освячений поетом [Текст] /С.Скрипка //Деснянка вільна. – 2011. – 1 берез. – С. 4.

Бобровиччина в долі П.Тичини.

295. СТУС В. С. Феномен доби (сходження на Голгофу слави) [Текст] /Василь Стус. – К.: Знання, 1993. – 96 с.

ШИШКО СЕРГІЙ ФЕДОРОВИЧ

(25.06.1911-26.04.1997)

Народився у Носівці. У 1919 році разом з батьками переїхав у Ніжин. Тут у початковій школі вчитель малювання П.Лапа допоміг йому практичними уроками і професійними порадами, що відіграло значну роль у становленні майбутнього художника. Навчався у Київському художньому інституті та Ленінградській Академії мистецтв. Численні твори С.Ф.Шишка присвячені Києву. Йому належать пейзажі шевченківських місць, кримські етюди, індустріальні пейзажі тощо. Твори художника експонувались на численних виставках як в Україні, так і за кордоном. В мистецькому доробку С.Ф.Шишка є також портрети і натюрморти. Народний художник України. Лауреатом Шевченківської премії став у 1982 році. Твори митця представлені у багатьох художніх музеях і приватних колекціях, в тому числі і у фондах Чернігівського художнього музею ім. Г.Галагана.

ЛІТЕРАТУРА:

296. ДЬОМІН М. Витончений колорит палітри Сергія Шишка [Текст]: до 95-річчя митця /М.Дьомін //Вітчизна. – 2006. – №5-6. – С. 174-176.

297. ПОНОМАР О. Квіти художника Сергія Шишка [Текст] /Ольга Пономар //Ніжинська старовина. – 2011. – Вип. 11. – С. 106-109: іл.

298. САПОН В. Дивлячись на «Дорогу з вербами» [Текст]: до 100-річчя від дня народження художника Сергія Шишка /Володимир Сапон //Деснян. правда. – 2011. – 14 трав. – С. 4.

299. СЕРГІЙ Федорович Шишко [Текст] //Ніжинська старовина. – 2011. – Вип.11. – С. 105.

300. СЕРГІЙ Шишко [Текст]: альбом /авт.-упоряд. В.П.Павлов. – К.: Мистецтво, 1977. – 34 с.: іл.

ДОПОМІЖНІ ПОКАЖЧИКИ

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ І НАЗВ КНИГ ТА СТАТЕЙ

- А.С. Кобзар у Ніжині 1
Адруг В. З нагоди 70-річчя Леоніда Горлача 184
Антоненко П. Анатолій Гайдамака стурбований... 177
Антоненко П. Батурин. Воскресіння 178
Антоненко П. Дорога у безсмертя 108
Антоненко П. Останнім шляхом Кобзаря 109
Антоненко П. Світ Володимира Дрозда 191
Антонюк В. З України – та й для цілого світу 170
Асмаковський Е. В Семенівці за підтримки... 110
Астаф'єв О., Неділько Г. Тут прощалися з Шевченком 2
Бедзик Ю. Сіяч вірності і добра 196
Березкіна О. Свято Великого Кобзаря 111
Білозерська-Куліш О. На розсвітанні життя 3
Білокрил В. Позналились у Петербурзі 49
Білокрил В. Тарасів побратим 50
Блиндар Ю. Жінки Кобзаря 88
Большаков Л.Н. Быль о Тарасе 159
Бондарчук С., Дзюба Є. Збанацький Юрій Олефірович 197
Борщ М. Великий приятель Шевченка 51
Брик О. Полотна світлі вишукані тче... 203
Буймистер В. Тридцять лет музики и света 169
Букет Є. Дорогою з Лубен до Ніжина 4
Бялик М. Л.Н.Ревуцкий 280
В рокотанні – риданні бандур 258

Вечоренко П. «Вклонися Кобзарю» 112
Вечоренко П. Жити за заповідями Кобзаря 113
Водоняк Н. Семен Палій в поемі...76
Володимир Дрозд: «Письменник – лише уста народу» 192
Володимир Мельник 244
Воробей Р. Судьба стоткнула нас в «Царьградє»... 5
Гайдай Г. Данчич 52
Гайдай Г. Шевченко у Прилуках 6
Галич О. Шевченківський щоденник Л.Н.Большакова 160
Гальченко С. Між білим і чорним. Архів П.Г.Тичини 289
Гамалій Д. «Згадав він Оглав білохатий...» 74
Герасько М. [Т.] Шевченко і Чернігівщина 7
Глембоцька А. Нехай бринить струна жива 259
Глущенко В. Прах Шевченка... 8
Головко О. «Мама Шура» 217
Головченко Т. Поетика національно-історичної істини... 75
«Горить свіча душі моєї» 204
Горлач Л. Знак розбитого ярма 182
Горлач Л. Мудрість його доброти 198
Горлач Л. Під крилом Тараса Шевченка 183
Горлач Л. Через терни до зірок 255
Горлач Л., Іваненко Б. А квіти – як люди 241
Григорій Кочур 227
Дарченко Н. Шевченківські дні 114
Дзюба С. Внутрішня свобода Михайлини Коцюбинської 222
Дзюба Т. А. Талант як міра ваги 223
До людяності й правди Кобзарєвої 115
Добровенко А. Проект пам'ятника князю Михайлу... 179
Дрозд В.Г. Листя землі 190
Дроздова К. На пам'ятник Шевченку жертвували... 145
Дудко В. Хто підготував першу публікацію... 53

Дьомін М. Витончений колорит палітри Сергія Шишка 296
Дяченко Т. Співак Божою милістю 171
Слісєєва М. Вшановуючи традиції, крокують у майбутнє 116
Життя і чин Анатолія Погрібного 276
Жулинський М. Острів у вічності... 193
Жур П. Відхилена радість 103
З верховин півстоліття 154
Завгородня Е. Храм мечты Анатолія Гайдамаки 180
Загаєцька О. Пам'яті Валентина Борисенка 166
Збанацький А. Заграва над Десною 199
Зеленська О. Театральна Шевченкіана 117
Зорівчак Р. Життя, віддане художньому слову України 228
Іваненко Б. Із сонцем у душі 185
Іванов Д. Село в терновому вінку 202
Івахненко Н. Прилуки. Червень 1845 р. 9
Іволга С. Музей Л.М.Ревуцького 281
Ігор Качуровський. In memoіan 211
Із спогадів С.Васильченка... 118
Історія української літератури ХХ століття 245
Каганова І. «Я з тих країв, що зветься Придесенням...» 290
Калібаба Д. Т.Г.Шевченко в Бігачі 92
Каранда Я. Виставка до Шевченківських днів 119
Карнабед А. Зірки і плоди Майстра 181
Кацнельсон А. Концерти Василя Нечепи в Америці 260
Качанівка. Альбом автографів 9а
Качуровський І.В. Променисті силуети 210
Кичко В. Шлях на Батьківщину 212
Кияниця В. Про портрети, гривні... 236
Кнорозок Н. На спомин про Ічнянщину 172
Коваленко Л. Ліричний баритон земляцтва 173
Коваленко Л. Український рай на землі 120

Ковалець Я. У глибину Кобзарєвого світу 121
Ковалів Ю. «Іржавець»: випадковість чи закономірність? 77
Коваль Р. Третє відлуння таланту Григорія Кочура 229
Ковальчук О. Пам'яті Учителя 242
Ковтун Ю. Кохані жінки Шевченка 89
Конечна О. Він повернувся в Україну назавжди 213
Кониський О.Я. Тарас Шевченко-Грушівський 10
Кононенко П. Реаліст і романтик 250
Корнійчук М. «І стежечка, де ти ходила...» 95
Коскін В. Леонід Горлач 186
Кохан М. Кобзар – у Лосинівці 146
Коцюбинська М. Книга споминів 221
Коцюбинська М. Мої обрії 220
Кочур Г.П. Друге відлуння 226
Кошовий М. 35 літ на сцені і в ефірі 261
Кравченко К. Тарас Шевченко і Надія Тарновська 106
Кропива П. «Він віршами перемагав усіх...» 105
Кузик В. Лев Миколайович Рєвуцький 282
Кузик В. Перекази про Іржавецьку чудотворну ікону... 79
Кузик В. Про неї писав Великий Кобзар 78
Куценко П. І пам'ять родоводу, і все очисний правди дух 224
Куценко П. Отчого краю тепло 187
Кучеренко О. «...Тараса Григоровича я бачив...» 54
Л.Н.Рєвуцький 283
Лагута І. Місячник Кобзарєвої книги 122
Лєсвський С. На малюнку «В Сєднєві»... 80
Лєсвський С. Шевченкіана в житті Тарновських 123
Лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка 155
Лєвандовський О. Великий Кобзар і Катєриничі 91
Лєвенко А. На пульсі літературного процесу 246

- Левон О. «Шевченко – модуль вічності». «Не забути...» 124
- Лемко І. Над «Кобзарем» з калькулятором в руках 81
- Леонид Наумович Большаков 162
- Леонід Большаков 161
- Леонід Горлач – Шевченківський лауреат! 188
- Лепкина И. На бронзової скам'є наш Тарас отдыхает 147
- Леус В. На олтар України 148
- Лісецький С.Й. Лев Миколайович Ревуцький 284
- Лопата В. Десь на дні мого серця 233
- Лопата В. Дорогу свою покажи мені, Господи 235
- Лопата В. Живопис. Графіка 234
- Лопата В. Надії та розчарування... 232
- Лугина Н. На Чернігівщині 20-річний ювілей... 149
- Лукаш О. Спершу Преображенська, а потім – Шевченка 11
- Лук'яненко С. Філософи твердять, що історія... 12
- Малиш О. та ін. Тарас Шевченко і Ніжин 13
- Малісова Е. Ми не забули тебе, Тарасе! 125
- Малюта І. І знов читає «Кобзаря» 237
- Манойленко В. Могутні зерна 82
- Маринчик С. Сузір'я талантів 174
- Мартинів-Красицький В. Останній шлях Тараса 14
- Марченко О. На вічним шляху до Тараса 126
- Матвеев А. Тарновські в долі Шевченка 15
- Мелашенко Б. Меморіальна дошка... 230
- Мельниченко В.Ю. «На славу нашої преславної України» 55
- Минка В. «І його професія, його хліб насущний» 56
- Митці України 165
- Михайленко В. З іменем великого Кобзаря 127
- Михайлів О. Уральська Шевченкіана... 163
- Міден Е. Приїхав у Седнів Шевченко до друзів... 16
- Мої духовні мандрівки 194

Москалець О. Віднайдена сторінка творчості Кобзаря 83
Москалець О. Шевченко, Штернберг чи... 17
Мушкетик Ю. Позиція 249
Навколо Кобзаря 128
Нагірняк З. Мистецькі простори Печорного 267
Назаренко В. Вернувся в «Дом над обривом» 214
Назаренко В. Повернувшись на Чернечу гору... 129
Наливайко Д. С. Очима Заходу: рецепція України... 254
Науменко В. Сила і зброя кобзаря-лірника 262
Науменко В. «Шевченківську весну» зустріли... 130
Наумова Н. Літо останнє. Остання любов 97
Наш Тичина 291
Неділько Г. Шевченко і письменники-ніжинці 57
Нестеренко М. Уклін тобі, Тарасе! 131
Нечеп В.Г. Рід козацький, величавий 257
Нитченко Д. Універсальний таланти Ігоря Качуровського 215
Новоселова-Хмельницька А. Джерела рідної землі 218
Овсянникова-Мелентьєва А. Віктор Ковтун 219
Олександр Лопухов 239, 240
Онищенко В. Голос глибокий і дужий 268
Онищенко Н. Вшановуємо Кобзаря 132
Онищенко Н. Ніжинські друзі Тараса Шевченка 18, 19
Онищенко Н. Тарас Шевченко і ніжинські греки 58
Орел Л. Шевченківські місця в Україні 20
Осадча О. «Кобзар» Шевченка – на тарелях Печорного 269
Павленко С. «Ми всі маємо все життя йти до Кобзаря» 133
Павленко С. Свято музики і пісні 285
Партизанський командир, який став письменником 200
Пенський А. Шляхи Тараса нашою землею 21
Перегуда І. «В сім'ї вольній, новій» 134

Перехрестя долі 59
Петренко В. Дмитро Іванов – лауреат... 205
Петренко Г. Три епізоди з життя Шевченка 60
Печорний П. Альбом 266
Підгора В., Ханко О. Камінний спалах 270
Платонов В. На кошти московського мецената 150
Погрібний А. По зачарованому колу століть.. 273
Погрібний А. Поклик дужого чину 275
Погрібний А. Раз ми є, то де? З розмов про наболіле 274
Полотай М.П. Перекази про перебування... 22
Полякова Т. «Ми дуже щасливі...» 175
Пономар О. Квіти художника Сергія Шишка 297
Поховання Тараса Шевченка в малюнках... 23
Пригородський В. «Моя ти люба! Мій ти друже...» 98
Пригородський В. Тарасів побратим 61
Пригородський В. Шевченківські свята в Ніжині 135
Провозін П. «Бачив уві сні Новгород-Сіверський...» 62
Провозін П. «Любив він пісні народні...» 63
Провозін П. Останній вечір у Києві 64
П'янов В. Пристрасть і правдивість сповіді 251
Реп'ях С. А всередині – камінь 216
Реп'ях С. Голосом рідного краю 252
Реп'ях С. Дослідник, шукач 164
Реп'ях С. Тарасові сліди 24
Репнина В. «Я вас злишком іскренно люблю» 104
Риженко А. «Живою душею в Україні витай» 26
Риженко А. Діамант у кожусі 25
Риженко А. Пам'ятник Шевченку – художнику 151
Риженко А. Тарас Шевченко і Яків де Бальмен 65
Ротач П. Глухів? Ні, це Борзна! 27

Ротач П.П. Полтавська Шевченкіана 67
Ротач П.П. Талалаївські етюди 66
Самохіна Н. Чернігівські дороги Кобзаря 28
Сапон В. Автограф, залишений у Бігачі 29
Сапон В. Біографія Шевченка від його приятеля 136
Сапон В. Була повінь велика... 30
Сапон В. Великий Наливайко 256
Сапон В. Дивлячись на «Дорогу з вербами» 298
Сапон В. До ювілею університету – пам'ятник... 151а
Сапон В. Друга батьківщина Тараса 137
Сапон В. Легендарній Михайлині 225
Сапон В. Намалював художник... гривню 238
Сапон В. Народний артист України Василь Нечеп... 263
Сапон В. «Наш отаман Гамалія...» 84
Сапон В. П'ять днів у Ніжині 32
Сапон В. Поет з діарію 292
Сапон В. Починаючи з Тарасових малюнків... 31
Сапон В. Седнівські весни Кобзаря 33
Сапон В. Тарасова масляна 34
Сапон В. «Тебе із пам'яті не витру...» 206
Сапон В. «Шкода того барвіночка...» 99
Сверстюк Є. Шевченкова «Княгиня» 85
Семенюк О. Шевченко і нащадки роду Розумовських 68
Сенчук В. Новий пам'ятник Тарасові Шевченку 152
Сергієнко Г.Я. Діяльність Т.Г.Шевченка... 35
Сергій Федорович Шишко 299
Сергій Шишко 300
Серед лауреатів – двоє чернігівців 264
Сидоренко І. Подарунок ювілярові 293
Сиротенко В. Забутий побратим Шевченка 69
Скляренко Є. Юрій Меженко та його Шевченкіана 138

- Скрипка С. Цвіт життя, освячений поетом 294
- Смирнова Р. Шевченко рисовал домочадцев Гоголя? 36
- Соколова С. «Уклін тобі, Тарасе!» 265
- Соловей О. Останні дні, остання дорога 37
- Спомини про Т.Шевченка п. Ликерії Яковлевої 96
- Степанюк В. Перші ластівки монументальної... 153
- Стильові тенденції української літератури ХХ століття 247
- Студьонова Л. «Дні нашої чернігівської юності» 189
- Студьонова Л. Ось де, люди, наша слава 86
- Студьонова Л. Право на безсмертя 201
- Студьонова Л. Ставлення Куліша до Шевченка 70
- Студьонова Л. Тепла осінь шістдесят четвертого... 248
- Студьонова Л. «Треба одружитись, хоча б...» 100, 101
- Студьонова Л. Як Чернігівщина проводжала... 38
- Стус В. С. Феномен доби 295
- Суховерський В. Рік Левка Ревуцького – що, де і як 286
- Сучасні письменники України 253
- Сюндюков І. «Тоді я поїду в Седнів...» 39
- Такий В. Т.Г.Шевченко і П.І.Прокопович 40
- Талалай Л. Село в терновому вінку 207
- Тарахан-Берега З. Висока та могила... 71
- Тарновський М. Український поет... 72
- Тетерук В., Павленко С. Свято нашої соборності 139
- Тичина П. Вибрані твори 288
- Ткач М. Петрушинський чарівник слова 195
- Ткач М. Шана Кобзарю 140
- «Трагічних тем твоїх упертість...» 208
- Туркєня А. Заповів Україні пісню 287
- Утевская П., Горбачев Д. «Он мог бы понять...» 41
- Федорук О. З історії першої публікації поеми Тараса... 87
- Фомічов А. З іменем твоїм, Тарасе, в серці 141

- Хоменко І. Поет Тарас Шевченко і князь... 93
Хоменко І. Тарас Шевченко і Лизогуби 73
Хоменко О. Спомини при книзі голосів 277
Хоменко О. Шевченківські місця нашого краю 42
Хорунжий Ю. Григорій Кочур – патріарх всія літератури 231
Чайковський Б. Тарас Шевченко 43
Чамата Н. «Барвінок цвів і зеленів...» 102
Чернігівська земля – кузня лауреатів! 157
Чернігівськими шляхами Тараса 44
Чернігівці – лауреати державних премій 158
Чернігівщина в житті та творчості Т.Г.Шевченка 45
Чумак Т., Шевченко В. Літератори Ічнянщини... 176
Шевченкіана Василя Леоненка 142
Шевченківські лауреати 156
Шевченко О. Як звали княгиню Кейкуатову? 94
Шерстюк І. Шевченківський ювілей... 143
Шкуропат С. Корінням із Придесення 271
Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина 46
Шостак В. Тарас Григорович Шевченко на Бахмаччині 47
Щербина К. Шевченко і Борзнянщина 48
«Я покохав їх високою любов'ю»... 90
Яворівський В. Не погрібний. Сонячний 278
Яненко А. Ректор, навчитель, художник 167
Янко Д. Роки і труди Олександра Лопухова 243
Янко Д. Славний син Сіверщини 168
Янко Д. Чарівник вогненної краси 272
Яновська Л. Його спадку вистачить надовго 279
Яровий О. Поет правдивий і чесний 209
Ясенчук О. Дев'ятого березня на Шевченка, 9 144
Яцюк В. Шевченкова сепія «Старець на кладовищі» 107

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК (ПЕРСОНАЛІЇ)

- Абленин Ф.М. 159
Абліцов В. 154
Агєєва В.П. 155
Алчевська Х. 153
Анненков П.В. 103
Астаф'єв О. 211
Афанасьєва В. 211
Афанасьєв-Чужбинський О.С. 32
Афендик О.А. 91
Бабенко Н.Н. 155
Базилевський В. 211
де Бальмен Я.П. 65
Барвінок Г. 3, 53
Басарія Э. 169
Бережний П. 150
Білозерський В. 53
Блюміна І. 240
Бодянський О.М. 55
Бойко Л. 83
Болсуновський К. 54
Большаков Л.Н. 154, 159-164
Большакова Т.Л. 162
Борисенко В.Н. 165-168
Буймистер В.Г. 169-176
Васильченко С.В. 118
Верьовка Г.Г. 155
Власенко Н.І. 204
Волянська Г.В. 192
Гаврош О. 90

Гай А. 253
Гайдамака А.Н. 177-181
Галаган Г.П. 36
Гамалія П.Я. 84
Горлач Л.Н. 157, 182-189
Гуцало Є.П. 155
Данчич М.І. 52
Дзюба Є. 197
Дончик В.Г. 247
Дрозд В.Г. 190-195
Єршов Г. 151а
Жемчужников Л. 53
Журавльова Т.П. 158
Забіла В.М. 69
Заморіна Т.М. 192
Збанацький Ю.О. 196-201
Іванов Д.Й. 202-209
Іванченко Р.П. 155
Івахненко О.І. 155
Кальченко Г.Н. 155
Камскова Т.А. 162
Кантур С. 151
Катеринич П.А. 91
Катеринич Т.П. 91
Катериничі 12, 91
Качуровський І.В. 154, 210-216
Кейкуатов М.І. 93
Кейкуатова Є.В. 93, 94
Кейкуатови 29
Коваленко Л. Б. 154, 155
Ковтун В.І. 154, 217-219

Кониський О.Я. 10
Коптев Ю. 150
Короненко С. 208
Костюченко В. 154
Коцюбинська Л. 154
Коцюбинська М.Х. 220-225
Кочур Г.П. 226-231
Кржисевич М.С. 95
Криволапов М.О. 239
Кудрицький А.В. 165
Кузик В. 283
Куліш П. 70
Куннова О.В. 204
Курило О. 254
Куценко П. 3
Лабінський М.Г. 165
Лагода А.І. 56
Лаєвський С.Л. 46, 158
Ларіонова Л.П. 158
Лизогуб А.І. 73
Лизогуб І.І. 73
Линюк Л.П. 158
Лихачова С.М. 158
Лопата В.І. 154, 232-238
Лопухов О.М. 239-243
Любенко І.П. 155
Маняк В. 154
Маричевський М. 266
Меженко Ю.О. 138
Мельник В.О. 244-248

Мокрицький А.М. 49
Мурза В.С. 165
Мушкетик Ю.М. 190, 249-253
Наливайко Д.С. 254-256
Небоженко В. 150
Неділько Г. 2
Нечеп В.Г. 154, 257-265
Павленко С. 16, 139
Палій С. 76
Пасивенко В.П. 155
Печорний П.П. 157, 266-272
Погрібний А.Г. 273-279
Половнікова С. 9а
Полусмак Л.І. 96-102
Прокопович П.І. 40
Ракович Г.О. 103
Рашевський І. 153
Ревуцький Л.М. 154, 280-287
Реп'ях С. 291
Репніна В.М. 104, 105
Рижаєва О. 194
Розумовський К.Г. 68, 104
Ронжес В.В. 162
Рудик М. 13
Рудик Н. 13
Русов О. 153
Сенчило-Стефановський О.Ф. 51
Сергеєва С.М. 158
Сергієнко Р.П. 155
Слабошпицький М. 210
Смілянська В.Л. 10

Сошенко І.М. 54, 61
Тарнашинська Л.Б. 192
Тарновська М.В. 103
Тарновська Н.В. 106, 107
Тарновський В.В. 50, 71,103, 107
Тарновський Г.С. 36, 72, 95, 106
Тарновські 15, 60, 83, 123
Тичина П.Г. 154, 288-295
Ткаченко А. 96
Толстой О.К. 59
Феофілова Л.В. 142
Ханко О. 270
Честахівський Г.М. 23, 50
Шевченко В. 176
Широцький К. 96
Шишко С. 296-300
Штернберг В. 17
Шудря М.А. 258
Шумило Н.М. 247
Эйнар Ш. 104
Юскевич-Красковський І.Д. 64
Яновський О. 286
Яценко М.Т. 155

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

оз. Арал 159
Батурин 40, 87, 178
Бахмацький р-н 47
с. Бігач Менського р-ну 29, 92, 93
с. Бірківка Менського р-ну 22
Бобровицький р-н 294
Бобровиця 12
Борзна 27, 69, 76
Борзнянський р-н 48, 134
Варва 55
с. Гарбузин Козелецького р-ну 8
Глухів 27
містечко Гоголеве Остерського пов. Чернігів. губ. 74, 86
с. Гоголів Броварського р-ну Київської обл. 74, 86
с. Голубівка Прилуцького р-ну 56
с. Густина Прилуцького р-ну 35
с. Іржавець Ічнянського р-ну 77, 78, 79, 154
Ічня 118
Ічнянщина 176
Канів 50, 71
с. Качанівка Ічнянського р-ну 9а, 15, 17, 36, 41, 50, 72, 83, 95
Київ 51, 64
с. Кирилівка (нині с.Шевченкове Звенигородського р-ну Черкаської обл.) 36
Козелець 8, 85
Козелецький р-н 42
Козелеччина 21
Короп 127

с. Лемеші Козелецького р-ну 85
с. Линовиця Прилуцького р-ну 65
с. Липів Ріг Ніжинського р-ну 96-10
с. Лисогори Ічнянського р-ну 841
с. Лосинівка Ніжинського р-ну 146
Лубни 4
с. Марківці Бобровицького р-ну 91
с. Мезин Коропського р-ну 154
х. Мотронівка Борзнянського пов. 3
с. Мохнатин Чернігівського р-ну 82
Ніжин 1, 2, 3, 13, 32, 51, 57-58, 61, 95, 132, 135, 154
с. Нова Басань Бобровицького р-ну 154
Новгород-Сіверський 63, 136
Носівка 154
с. Оленівка Борзнянського р-ну 3
Оренбург (Росія) 154, 159
Остер Козелецького р-ну 149
с. Переходівка Ніжинського р-ну 10
с. Погорільці Семенівського р-ну 59
Прилуки 4, 6, 9, 11, 25, 133, 150, 151
Прилуччина 26, 52
с. Радьківка Прилуцького р-ну 103
Ріпки 157
с. Роїще Чернігівського р-ну 157
Санкт-Петербург (Росія) 49, 61, 95
с-ще Седнів Чернігівського р-ну 16, 30, 31, 33, 39, 73, 80,
152
Семенівка 59, 110
Сіверщина 168
с. Слобідка Талалаївського р-ну 66
Сокиринці Срібнянського р-ну 36
с. Стольне Менського р-ну 22

Україна 20

с. Феськівка Менського р-ну 230

Чернігів 5, 34, 35, 107, 109, 112, 114, 124, 126, 129, 130,
131, 139, 140, 143, 144, 147, 148, 151а, 154, 179, 225

Чернігівська обл. 108

Чернігівський район 122

Чернігівщина 7, 12, 20, 22-24, 35, 37, 43, 44, 45, 46, 50, 67,
75, 81, 92, 125, 128, 141

м. Яман-Кала (Казахстан) 159

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Вісн. Кн. Палати Вісник Книжкової Палати. Київ
Деснян. правда Деснянська правда. Чернігів
Деснян. правда-вільна Деснянська правда-вільна.
Чернігів
Київ. старовина Київська старовина. Київ
Літ. Чернігів Літературний Чернігів. Чернігів
Літ. Україна Літературна Україна. Київ
Нар. армія Народна армія. Київ
Нар. творчість та етнографія Народна творчість та
етнографія. Київ
Ніжин. вісн. Ніжинський вісник. Ніжин
Рад. Полісся Радянське Полісся. Новгород-Сіверський
Сіверян. літопис Сіверянський літопис. Чернігів
Укр. істор. журн. Український історичний журнал. Київ
Укр. культура Українська культура. Київ
Укр. літ. газ. Українська літературна газета Київ
Укр. мова та літ. Українська мова та література. Київ
Уряд. кур'єр Урядовий кур'єр. Київ
Чернигов. полдень Черниговский полдень. Чернигов
Чернігів. аргументи і факти Чернігівські аргументи і
факти. Чернігів
Чернігів. відом. Чернігівські відомості. Чернігів

ЗМІСТ

Передмова.....	3
І стежечки, де він ходив.....	13
Дружні стосунки Т.Г. Шевченка з визначними діячами Чернігівщини.....	19
Чернігівщина у творчості Кобзаря.....	23
Чернігівки в житті і творчості Т.Г.Шевченка...	26
Увічнення пам'яті Т.Г.Шевченка на Чернігівщині.....	29
Пам'ятникиКобзареві.....	35
Чернігівці – лауреати Національної премії УкраїниіменіТарасаШевченка.....	36
Допоміжні покажчики.....	65
Алфавітний покажчик авторів і назв книг та статей.....	65
Іменний покажчик (персоналії).....	75
Географічнийпокажчик.....	80
Список скорочень назв періодичних видань..	83